

Áttekintés 05

HU

Intelligens szakosodási stratégiák az Európai Unióban

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

2025

Tartalomjegyzék

	Bekezdés
Összefoglaló	I–VIII
Bevezetés	01–06
Intelligens szakosodás	01–04
Feladat- és felelősségi körök	05–06
Hatókör és módszer	07–11
Az intelligens szakosodás koncepciójának kialakítása	12–30
Az intelligens szakosodás eredete és alapelvei	12–24
Az intelligens szakosodás és az uniós iparpolitika innovációs prioritásai	25–30
Az érdekelt felek bevonása: a vállalkozói esélyek felfedezésének folyamata	31–62
A vállalkozó esélyek felfedezésének alapelvei	32–34
A vállalkozói esélyek felfedezési folyamata a gyakorlatban	35–40
Az intelligens szakosodás végrehajtása vezérli a kutatási és innovációs forrásfelhasználást a kohézió terén	41–51
Regionális együttműködés az intelligens szakosodás keretében	52–62
Nyomon követés, értékelés és hatás	63–79
A regionális intelligens szakosodási stratégiára irányuló nyomonkövetési megközelítés	64–67
Nyomon követés és értékelés a gyakorlatban	68–70
Értékelés regionális szinten	71–73
Az intelligens szakosodás uniós szintű értékelésére eddig nem került sor	74–79
Záró megjegyzések	80–86

Mellékletek

I. melléklet. Intelligens szakosodási stratégiák: példák

II. melléklet. Az intelligens szakosodási koncepció kialakításának időrendje

III. melléklet. Megvizsgált intelligens szakosodási stratégiai projektek

IV. melléklet. Az Európai Számvevőszék felmérési módszertana

Rövidítések

A számvevőszéki munkacsoport

Összefoglaló

I Az intelligens szakosodás az Európai Unió regionális innovációs politikai megközelítése: az „intelligens szakosodási stratégia” (angol rövidítéssel: S3) az uniós kontextuson belül nemzeti, illetve regionális innovációs stratégiákat is magában foglal, amelyek prioritásokat határoznak meg a kutatási és innovációs kiadások terén, hogy a régió erősségeit fejlesztve és az üzleti szükségletekkel összehangolva kiépítsék a régió versenyelőnyét. Az intelligens szakosodás által vezetett kutatási és innovációs finanszírozás a két programozási időszakban (2014–2020 és 2021–2027) több mint 70 milliárd eurót tesz ki.

II Áttekintésünkben arról tájékoztatunk, hogy miben áll az intelligens szakosodás, és hogyan hajtják végre azt az Unióban. Az intelligens szakosodás úttörő jelentőségű helyi alapú eszközként azt igyekszik elérni, hogy az uniós alapok az elaprózott beruházásoktól jelentős mértékben elmozduljanak egy stratégiaibb megközelítés felé. Áttekintésünk, amely nem minősül ellenőrzésnek, elsősorban nyilvánosan elérhető információk alapján nyújtja a téma leírását és elemzését.

III Emellett felmérést végeztünk a nemzeti és regionális hatóságok körében, valamint helyszíni látogatások és a regionális hatóságokkal folytatott interjúk révén is gyűjtöttünk információkat. Áttekintettük a koncepció alakulását, annak végrehajtási, nyomkövetési és értékelési módját.

IV A 2014–2020-as időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) által finanszírozott innovációs projektek általában illeszkedtek a stratégiák prioritásaihoz, támogatva az uniós forrásoknak a megcélzott ágazatokban történő beruházásait. A prioritásokhoz történő illeszkedés a 2021–2027-es időszakban még kifejezettebb lett. Nincsen azonban olyan uniós szintű felügyelet, amelynek révén a pusztán szabálykövető igazodáson túl maximalizálni lehetne az intelligens szakosodási folyamat hozzáadott értékét. Azt sem lehet közvetlen módon biztosítani, hogy a regionális prioritások figyelembe vegyék az uniós iparpolitika innovációs prioritásait (mint például a mikrocsipek és a hidrogén esetében).

V A vállalkozói esélyek felfedezési folyamata (a továbbiakban: „folyamat”) fontos része egy ilyen stratégia kidolgozásának, és célja, hogy a lehető legtöbb érdekelt felet bevonja a beruházási prioritások meghatározásába. Ez a 2021–2027-es programozási időszakban kötelező lépéssé vált, de felmérésünk egyes válaszadói számára a folyamat alkalmazása nehéz, és ők szívesen látnák, ha világosabb iránymutatást kapnának.

VI A régiók közötti együttműködés az intelligens szakosodás sikerének kulcsa. E tekintetben például a Bizottság [intelligens szakosodási gyakorlatközössége](#) iránymutatásként, hálózatépítési és támogatási központként szolgál. E platform célja a régiók közötti együttműködés fokozása, de számos régió mindmáig nem használja fel az itt rendelkezésre álló információkat.

VII Az intelligens szakosodás nemzeti és regionális szintű nyomon követése fejlődött az évek során, de továbbra is jelentősen eltér, hogy milyen megközelítéseket, például mutatókat alkalmaznak. A stratégiai koncepció életre hívása óta a régiók, különösen a kevésbé innovatív régiók számára gondot jelent az intelligens szakosodás nyomon követése. A regionális szintű értékelések nem magára az intelligens szakosodási folyamatra, hanem a mögöttes innovációs beruházások hatására összpontosítanak. Uniós szinten a Bizottság az intelligens szakosodás koncepciójának 2014. évi bevezetése óta még nem végzett értékelést; bizonyos mértékig orvosolhatja ezt egy jelenleg végzett külső vizsgálat, illetve az ERFA közeljövőben várható szélesebb körű bizottsági értékelése. Felmérésünk válaszadóinak többsége azonban jelezte, hogy hasznosnak tartja az intelligens szakosodás koncepcióját.

VIII A Bizottság előtt álló három fő feladatot emelünk ki:

- Az intelligens szakosodási stratégiák csak akkor lehetnek hasznosak, ha az általuk meghatározott érdemi prioritások optimalizálják az uniós kiadásokat, valamint ha megfelelően vannak meghatározva, úgy, hogy a régiók megfelelő részletességgel dönthessenek prioritásaikról. A Bizottság előmozdíthatja az intelligens szakosodási prioritások és az uniós iparpolitikai kutatási és innovációs prioritások közötti koherenciát. Az intelligens szakosodási gyakorlatközösség (S3 CoP) megfigyelőközpontjának segítségével jobban fel lehetne tárni, hol mutatnak átfedéseket a prioritások, illetve hogy hol vannak hiányosságaik.

- o Értékelni kell az intelligens szakosodást mint folyamatot, illetve a folyamat végrehajtását az Unióban. Az értékelés térjen ki arra, hogy az intelligens szakosodás koncepciója egyformán jól működik-e az eltérő jellemzőkkel bíró régiókban, vagy nagyobb rugalmasságra van-e szükség a különböző igények kielégítéséhez. Továbbra sem világos, hogy értékelhető-e a koncepció az ERFA innovációs kiadásaitól függetlenül, amelyeket meghatároz. Amint az a felmérésünk eredményei is rámutatnak, a Bizottság támogathatja a tagállamokat a nyomon követés és az értékelés egyszerűsítésében.
- o Maximalizálni kell a régiók közötti együttműködés értékét. A Bizottság folytathatja az együttműködés előmozdítását, többek között azáltal, hogy rámutat annak lehetséges területeire és megkönnyíti azt, támogatva a kevésbé innovatív régiókat közigazgatási kapacitásaik fejlesztésében, és biztosítva, hogy megfelelő ösztönzők álljanak rendelkezésre az együttműködéshez.

Bevezetés

Intelligens szakosodás

01 Az intelligens szakosodás innovációs politikai megközelítés az Unió regionális fejlesztése keretében, amely segíti azonosítani az egyes régiók számára legígéretesebb fejlesztési területeket, hogy ezen információknak köszönhetően javuljon a [kohéziós politikai alapok¹ forrásainak elosztása](#). Más szóval: az intelligens szakosodás segíti a régiókat abban, hogy az innováció terén forrásaikat a gazdasági növekedés érdekében az erősségeikre összpontosítsák, ahol nagyobb potenciállal rendelkeznek. Az intelligens szakosodási stratégia (a továbbiakban: „stratégia”) az egyes régiók által kidolgozott, a beruházási erőfeszítéseik prioritásait felvázoló terv (példákat lásd: [1. melléklet](#)).

1. háttérmagyarázat

Az intelligens szakosodási stratégia meghatározása

„intelligens szakosodási stratégia”: olyan nemzeti és regionális innovációs stratégiák, amelyek prioritásokat határoznak meg annak érdekében, hogy versenyelőnyt építsenek ki a saját kutatási és innovációs erősségek fejlesztésén és ezen erősségek üzleti szükségletekkel való összehangolásán keresztül a felmerülő lehetőségek és piaci változások koherens módon történő kezelése érdekében, elkerülve mindeközben az erőfeszítések megkettőződését és szétaprózottságát...”

Forrás: A 2014–2020-as időszakra vonatkozó közös rendelkezésekről szóló rendelet.

02 Az intelligens szakosodás révén jobban áthidalható az Unión belüli innovációs szakadék, vagyis a strukturális tényezőkből eredő, *„a tagállamok és régiók innovációs teljesítményében tartósan fennálló jelentős eltérések”*. Az uniós régiókat a Bizottság [regionális innovációs eredménytáblája](#) innovációs teljesítményük szerint négy csoportba sorolja. 2023-ban 36 volt közöttük „innovációs éllovas”, 70 „erős innovátor”, 69 „mérsékelt innovátor”, 64 pedig „feltörekvő innovátor”.

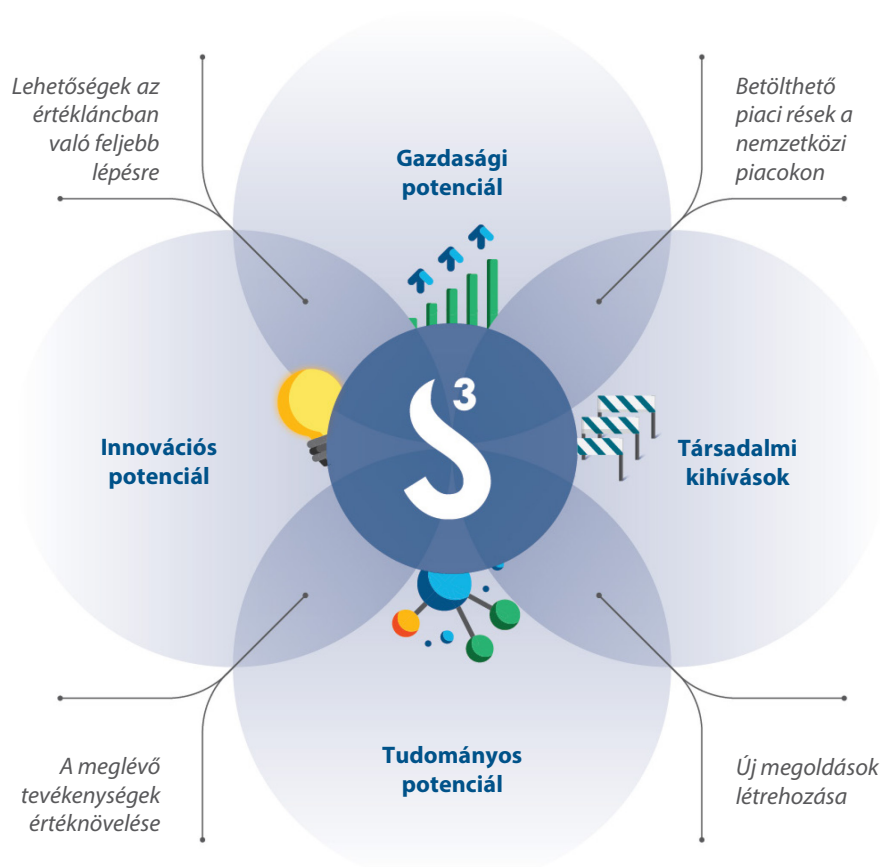
¹ [Guide to Research and Innovation Strategies for smart specialisation \(RIS 3\)](#), Európai Bizottság, 2012.

03 Az intelligens szakosodás koncepcióját az Európai Bizottság 2010-ben vezette be az Európai Regionális Fejlesztési Alap kutatási és innovációs (K+I) célkitűzései tekintetében a 2014–2020-as programozási időszakra. A nemzeti és regionális kormányzatoknak stratégiákat kellett kidolgozniuk, kiemelve, hogy milyen téren rendelkeznek versenyelőnyvel/előnyökkel.

04 A stratégia kidolgozása eredetileg annak volt feltétele², hogy a 2014–2020-as időszakban ERFA K+I-finanszírozáshoz lehessen jutni, majd ezt meghosszabbították a 2021–2027-es időszakra is (az intelligens szakosodás alakulásának időrendi áttekintését lásd: [II. melléklet](#)). Amint azt az [intelligens szakosodási stratégiára vonatkozó első, 2012. évi bizottsági útmutató](#) leírja, az intelligens szakosodás az egyes régiók sajátos ipari struktúráin és ismeretein alapuló egyedi eszközök és képességek létrehozását jelenti ([1. ábra](#)).

² Az 1303/2013/EU rendelet (21) preambulumbekzdése és 19. cikke.

1. ábra. Az intelligens szakosodás egy képben

Forrás: Európai Bizottság, Közös Kutatóközpont, Gómez Prieto J. et al. (2019).

Feladat- és felelősségi körök

05 Az intelligens szakosodási stratégiák kidolgozása elsősorban a regionális vagy nemzeti hatóságok feladata (amennyiben egy országot e célból egy régióként határoznak meg, vagy ha az ország a regionális stratégiáját nemzeti stratégiával egészítik ki). Ezek a hatóságok a következőkért felelősek:

- döntenek e stratégiák földrajzi hatályáról;
- azonosítják, hogy az ipar vagy a kereskedelem mely területein létezik már szakosodás vagy vettek tervbe ilyen, és döntenek a kapcsolódó kutatási és innovációs prioritásokról;
- kiválasztják a prioritásokhoz megfelelően illeszkedő projekteket;

- o folyósítják a finanszírozást;
- o nyomon követik és értékelik a projekt, valamint általánosabb értelemben a stratégia végrehajtását.

06 Mind a tagállami hatóságok, mind a Bizottság ellenőrzi, hogy a régiók intelligens szakosodási stratégiái megfelelnek-e a közös rendelkezésekről szóló rendelet követelményeinek. Ennek azonban nem része sem annak értékelése és megítélése, hogy alkalmas területeket választottak-e ki szakosodásra, sem a kiválasztott prioritásoké. Ők felelősek az ERFA-programok értékeléséért is. A Bizottság emellett támogatást és koordinációt is biztosít. A Bizottság és Közös Kutatóközpontja (JRC) együtt támogatták a régiókat eredeti intelligens szakosodási stratégiáik kidolgozásában és végrehajtásában. 2011-ben a JRC létrehozott egy intelligens szakosodási platformot: ez egy online közösség az e stratégiák előkészítésében és végrehajtásában részt vevők számára. 2023-ban a Bizottság Regionális és Várospolitikai Főigazgatósága (DG REGIO) a platformot egy [intelligens szakosodási gyakorlatközösséggel](#) váltotta fel, amely *„az S3-mal kapcsolatos iránymutatás, hálózatépítés, támogatás és társaktól való tanulás központi csomópontja, annak kialakítására és végrehajtására nézve”*. A gyakorlatközösség gyakorlati útmutatóknak és eszközöknek ad otthont, és kapcsolódó rendezvények megtervezésére és szervezésére is használják.

Hatókör és módszer

07 Az intelligens szakosodás úttörő jelentőségű helyi alapú eszközként azt igyekszik elérni, hogy az uniós alapok az elaprózott beruházásoktól jelentős mértékben elmozduljanak egy stratégiaibb megközelítés felé. Áttekintésünk célja az intelligens szakosodási stratégiák eredetének, megtervezésének, végrehajtásának, nyomon követésének és értékelésének leírása és elemzése az uniós kontextusban, beleértve a vállalkozói esélyek felfedezési folyamatát is.

08 Elsősorban az intelligens szakosodás és az ERFA közötti kölcsönhatásra összpontosítunk, mivel ez a stratégiákhoz kapcsolódó legjelentősebb finanszírozási forrás. Az intelligens szakosodási stratégiákhoz az Európai Szociális Alapból származó finanszírozás is kapcsolódhat, az „S3 készségek” egyedi célkitűzésén keresztül. Ez a szükséges munkaerő fejlesztésére összpontosít, de e források igénybevételének nem feltétele a stratégia megléte.

09 Áttekintésünk a kifejezetten e célból gyűjtött anyagokon kívül elsősorban nyilvánosan hozzáférhető információkon alapul. Áttekintéseink – ellenőrzéseinkkel ellentétben – leíró és informatív elemzést nyújtanak.

10 Az áttekintésben vizsgált fél a Bizottság, konkrétan annak Regionális és Várospolitikai Főigazgatósága (DG REGIO). Tájékoztató jelleggel találkoztunk több érintett szervezet képviselőivel, tudományos szakértőkkel, valamint az innováció terén éllovas ezen négy régió, illetve tagállam képviselőivel: Baden-Württemberg (Németország), Dánia, Helsinki-Uusimaa (Finnország) és Stockholm (Svédország). Helyszíni látogatást tettünk az innováció éllovas régiójában, Bajorországban (Németország), (információkat kaptunk a szomszédos Felső-Ausztria tartományból is), valamint felkerestük a „feltörekvő innovátor” Extremadura régiót (Spanyolország), tájékozódva a szomszédos Alentejo és Centro régiókról (Portugália) is. E látogatások során hat intelligens szakosodási projektet vizsgáltunk meg ([III. melléklet](#)). 2024 decemberében regionális képviselőkkel együttműködve részt vettünk az [intelligens szakosodási stratégiákról szóló éves konferencián](#).

11 Ezenkívül felmérésben kértük ki az intelligens szakosodásban részt vevő 178 nemzeti vagy regionális hatóság véleményét a szakpolitika és a folyamat különböző tényezőiről. A válaszadási arány 58% volt ([IV. melléklet](#)).

Az intelligens szakosodás koncepciójának kialakítása

Az intelligens szakosodás eredete és alapelvei

12 Az intelligens szakosodás ugyan csak a 2000-es évek közepétől számít bevett fogalomnak, fő alapelvei azonban már korábban is gyakran felmerültek mind tudományos körökben, mind a regionális politikai vitákban³. Az Unió egyik innovációs éllovasa, Baden-Württemberg hatóságai például arról számoltak be, hogy már az 1990-es évek elejétől alkalmazták a prioritásokon alapuló regionális innovációs tervezést. A **2000. évi lisszaboni stratégia** keretében – amely az Uniót a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává kívánta tenni – a Kutatási és Innovációs Főigazgatóság (DG RTD) a növekedés és az innováció szakértőinek részvételével létrehozta a közgazdászok „Tudás a növekedésért” nevű csoportját, hogy ötleteket dolgozzon ki a fenntartható növekedés megvalósítására és az Európa és az Egyesült Államok közötti innovációs szakadék kezelésére⁴.

13 Bár kezdetben a hangsúly a kutatási versenyképességen volt⁵, a koncepciót egy olyan időszakban dolgozták ki, amikor a DG REGIO prioritásként kezelte a regionális innovációt, amely már 1993 óta a kohéziós politika részét képezte. A 2000-es évekre már a legtöbb régió ERFA-finanszírozásból támogatta az innovációt⁶. A Bizottság olyan tartós problémákat tárt fel, mint az e területen fennálló regionális erősségek alapos elemzésének hiánya⁷. Az intelligens szakosodásra ezért a kérdés kezelésének egyik módjaként tekintettek, és a kohézió reformjáról szóló **2009. évi Barca-jelentés** a továbblépés lehetséges útjaként említette. A Bizottság egy **2010-es közleményében** bejelentette, hogy a koncepciót be fogja építeni a kohéziós politikába.

³ Foray D., *Smart Specialisation: Opportunities and Challenges for Regional Innovation Policy* 2015, 10. o.

⁴ *Knowledge for Growth: Prospects for science, technology and innovation*, Kutatási és Innovációs Főigazgatóság, 2009, 5. o.

⁵ Foray D., *Smart Specialisation: Opportunities and Challenges for Regional Innovation Policy* 2015, 16. o.

⁶ Uo.

⁷ *Guide to Research and Innovation Strategies for smart specialisation (RIS 3)*, Európai Bizottság, 2012.

14 Az intelligens szakosodás a DG RTD egy munkacsoportja által kidolgozott koncepcióból gyorsan a kohéziós politika szerves részévé alakult át, és 2013-ban belefoglalták a megosztott irányítás keretében végrehajtott öt uniós alapot szabályozó, közös rendelkezésekről szóló rendeletbe⁸.

15 A 2014–2020-as közös rendelkezésekről szóló rendelet az intelligens szakosodást előfeltételként (vagy egy előzetes feltételrendszer részeként⁹) szabta meg ahhoz, hogy finanszírozásban részesülhessen az 1. tematikus célkitűzés: „a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése”. A társjogalkotók megítélése szerint ez elősegíti az érintett uniós strukturális és beruházási alapok eredményes és hatékony felhasználását.

16 Az Európai Parlament Kutatószolgálat¹⁰ megjegyezte, hogy az intelligens szakosodást tesztelés nélkül fejlesztették ki és hajtották végre, és az uniós régióknak kevés tapasztalatuk volt annak megvalósítása terén. Emellett a bevezetésére vonatkozó kutatások megállapították, hogy a végrehajtás időpontjában a koncepció elméleti alapjai még gyengék voltak, és nem állt rendelkezésre megfelelő bizonyíték, kellő átláthatóság és ellenőrizhetőség¹¹.

17 Mivel a 2014–2020-as közös rendelkezésekről szóló rendelet megelőzte a 2018. évi minőségi jogalkotási programot, az intelligens szakosodás előzetes értékelése nem volt kötelező, és nem is történt ilyen. A rendelet három teljesítési kritériumot határozott meg a nemzeti vagy regionális intelligens szakosodási stratégiák eredményességének biztosítására (**2. táblázat**). Iránymutatást általános irányadó dokumentum formájában 2012 májusában adtak ki. Ez rögzített bizonyos általános, nem kötelező erejű elveket („a négy c” alapelv), és hatlépcsős megközelítést határozott meg az intelligens szakosodási stratégiák kidolgozására (**1. táblázat**).

⁸ 1303/2013/EU rendelet.

⁹ Uo., a 2. cikk (3) bekezdése.

¹⁰ Foray D., *Smart Specialisation: The concept and its application to EU cohesion policy*, 2016.

¹¹ Foray D., *Smart Specialisation: Opportunities and Challenges for Regional Innovation Policy* 2015, 16. o.

1. táblázat. Az intelligens szakosodási stratégiák négy általános elve és a kidolgozásukhoz szükséges hat lépés

Négy általános elv (a „négy c”)	A kidolgozás hat lépése
<ul style="list-style-type: none"> ○ (Nehéz) Választások és kritikus tömeg (kevés prioritással számolni a nemzetközi értékláncban, kerülni az átfedéseket és a széttagoltságot) ○ Versenyelőny (összehozni a K+I-potenciált a vállalkozói esélyek felfedezési folyamatát alkalmazó vállalkozásokkal) ○ Konnektivitás és klaszterek (egyeztetni azt, ami nekünk van, azzal, ami a világnak van) ○ Kollaboratív vezetés 	<ul style="list-style-type: none"> ○ A regionális kontextus és az innovációs potenciál elemzése ○ Szilárd és inkluzív irányítási struktúra kialakítása ○ Közös régiós jövőkép kialakítása ○ Kis számú regionális fejlesztési prioritás kiválasztása ○ Megfelelő szakpolitikai kombinációk kialakítása ○ A nyomonkövetési és értékelési mechanizmusok integrálása

Forrás: Európai Számvevőszék, a 2012. évi S3 iránymutatás alapján.

18 2014-ben egy európai parlamenti állásfoglalás leszögezte, hogy az intelligens szakosodás dinamikus, hosszú távú folyamat. Elismerte, hogy az intelligens szakosodási stratégia kidolgozása jelentős előnyökkel járhat a régiók számára kutatási és innovációs tevékenységeik eredményessége szempontjából, ugyanakkor rámutatott a koncepció végrehajtásával kapcsolatos kockázatokra is. Konkrétabban 2013-ban az Európai Parlament egy bizottsága¹² több olyan kockázatot azonosított, amelyek akadályozhatják az állásfoglalás végrehajtását:

- pusztán formai követelménnyé (kipipálandó feladattá) válhat;
- a régiók az innováció egy szűkebb koncepciója szerint esetleg a K+I-re összpontosítanak, pedig egy tágabb látókörű politika jobban szolgálná a kevésbé fejlett régiók érdekét (pl. alacsonyabb szintű technológiai innováció révén);
- egyes régiókban esetleg nem áll rendelkezésre elegendő helyi közigazgatási kapacitás a vállalkozói esélyek felfedezési folyamatának kibontakoztatásához;
- a prioritásokat esetleg túl tágan határozzák meg, így a kapott finanszírozás nem lesz eléggé célzott;

¹² Regionális Fejlesztési Bizottság, *Intelligens szakosodás: hálózatépítési kiválóság egy jó kohéziós politika számára, munkadokumentum*, 2013.

- o a régiók közötti együttműködés időigényes és költséges folyamat lehet, míg a Bizottság által (a rögzített iránymutatások és az S3 platform útján) nyújtott támogatás nem feltétlenül elegendő minden régió számára;
- o alkalmasint nehéz szinergiákat teremteni a különböző finanszírozási források, például az uniós strukturális és beruházási alapok és a Horizont 2020 alapok között.

19 A **2021–2027-es közös rendelkezésekről szóló rendeletben** az intelligens szakosodás – „a nemzeti vagy regionális intelligens szakosodási stratégia megfelelő irányítása” – tematikus feljogosító feltétele lett annak, hogy az **1. szakpolitikai célkitűzés** („Versenyképesebb és intelligensebb Európa”) két egyedi célkitűzése kapcsán folyósítani lehessen a támogatásokat. E két egyedi célkitűzés egyike a kutatási és innovációs kapacitások fejlesztése és fokozása, valamint a fejlett technológiák elterjesztése, míg a másik az intelligens szakosodáshoz, az ipari átalakuláshoz és a vállalkozáshoz szükséges készségek fejlesztése. A gyakorlatban eszerint az említett egyedi célkitűzések keretében programozott ERFA-alapokhoz való hozzáféréshez kötelező volt intelligens szakosodási stratégia kidolgozása. Más egyedi célkitűzések (például a Stratégiai Technológiák Európai Platformjával **(STEP)** kapcsolatos) szintén relevánsak lehetnek az intelligens szakosodás szempontjából, még akkor is, ha ez esetben nincs szó feljogosító feltételekről.

20 A 2021. évi, a 2021–2027-es programozási időszakra alkalmazandó **közös rendelkezésekről szóló rendelet** hét teljesítési kritériumot vezetett be az intelligens szakosodási stratégiákra vonatkozóan a koncepció végrehajtásának javítása és a korábban felmerült egyes kihívások kezelése érdekében (**2. táblázat**). Az aktualizált megközelítés értelmében az intelligens szakosodás feljogosító feltétel lett, ennek teljesülését az egész finanszírozási időszak során értékelik, és szükség esetén frissítik a stratégiát, vagyis már nem csupán a finanszírozási ciklus kezdetén elvégzett egyszeri feladatról van szó.

2. táblázat. Az intelligens szakosodási stratégiák kritériumainak bemutatása a 2014–2020-as, illetve a 2021–2027-es időszakra vonatkozó közös rendelkezésekről szóló rendeletben

1. tematikus célkitűzés: A kutatás, technológiai fejlesztés és innováció erősítése 2014–2020	1. szakpolitikai célkitűzés: Versenyképesebb és intelligensebb Európa 2021–2027
A stratégia SWOT vagy ahhoz hasonló elemzésen alapul annak érdekében, hogy a forrásokat korlátozott számú kutatási és innovációs prioritásra lehessen összpontosítani	Az innováció elterjedését és a digitalizációt érintő kihívások naprakész elemzése
A stratégia intézkedéseket vázol fel a kutatási és technológiafejlesztési magánbefektetések ösztönzésére	Az intelligens szakosodási stratégiák irányításáért felelős illetékes regionális vagy nemzeti intézmény vagy szerv megléte
A stratégiának része egy nyomonkövetési mechanizmus	Nyomonkövetési és értékelési eszközök a stratégia célkitűzéseinek megvalósítása terén elért teljesítmény mérésére
	Az érdekelt felek közötti együttműködés működése („vállalkozói esélyek felfedezésének folyamata”).
	Adott esetben a nemzeti és regionális kutatási és innovációs rendszerek fejlesztéséhez szükséges intézkedések
	Adott esetben az ipari átállást támogató intézkedések
	Az adott tagállamon kívüli partnerekkel való együttműködés fokozását célzó intézkedések az intelligens szakosodási stratégia által támogatott kiemelt területeken

Forrás: Európai Számvevőszék, a 2014–2020-as és a 2021–2027-es közös rendelkezések alapján.

21 Míg a 2014–2020-as közös rendelkezésekről szóló rendelet a minőségi jogalkotási program előtt született, a 2021–2027-es rendeletet azt követően fogadták el. Amint azt a Számvevőszék [2/2020. sz. véleménye](#) kiemelte, a 2021–2027-es közös rendelkezésekről szóló rendelet, illetve annak az intelligens szakosodásra vonatkozó rendelkezései, nem képezte hatásvizsgálat tárgyát.

22 Másrészt a 2021–2027-es ERFA-ra vonatkozó javaslatokat kísérő 2018. évi bizottsági *szolgálati munkadokumentumnak* részét képezték az alapspecifikus rendeletekre vonatkozó hatásvizsgálatok¹³. Ezek azonban nem terjedtek ki az intelligens szakosodás várható hatására, illetve értékére, és a dokumentum nem említett releváns értékelési megállapításokat sem. A dokumentum részére végzett felmérés szerint az intelligens szakosodással való legmagasabb megelégedettségről az innováció olyan éllovasai számoltak be, mint Svédország, Dánia és Finnország, ahol a válaszadók 80%-a ítélte úgy, hogy az előnyök meghaladják a felmerülő költségeket. Ez bizonyos mértékig ellentétben áll az intelligens szakosodás koncepciója kidolgozóinak szándékaival, hiszen szerintük az intelligens szakosodást nem szabad „a legjobbba” (azaz a leginnovatívabb régiók) „számára fenntartani”, hiszen annak lényege éppen a kevésbé fejlett régiókat átalakító potenciálja¹⁴.

23 A régiók közötti együttműködés sikerebb regionális innovációs ökoszisztémákat eredményezhet¹⁵. A régió kívülről származó erőforrásokhoz, készségekhez és ismeretekhez való hozzáférés megkönnyítése jelentős előnyökkel járhat. Az együttműködés számos különböző szinten megvalósulhat, a szakpolitikák kidolgozásától kezdve a programok külső partnerek vagy közös projektek előtti megnyitásáig, és végső soron a közös stratégiák révén megvalósuló szakpolitikai integrációig¹⁶.

24 Kutatások¹⁷ szerint az intelligens szakosodási stratégiáknak nemcsak prioritásokat kellene meghatározniuk, hanem aktívan segíteniük kellene a régiókat abban is, hogy a komplementaritásban rejlő erősségeik és az új ismeretek kihasználásával integrálódni tudjanak a globális értékláncokba. Általában véve a régiók közötti kapcsolatok segíthetik azokat a diverzifikációban és ellenálló képességük fokozásában.

¹³ SWD(2018) 282.

¹⁴ Foray D., *Smart Specialisation: Opportunities and Challenges for Regional Innovation Policy* 2015, 12. o.

¹⁵ Bachtrögl-Unger, J., Bolland, P.-A., Boschma, R., & Schwab, T., *Technological capabilities and the twin transition in Europe: Opportunities for regional collaboration and economic cohesion*, Bertelsmann Stiftung, Berlin, 2023.

¹⁶ Morisson, A. & Pattinson M., *Interregional Complementarities in innovation*, Interreg Europe Policy Learning Platform, Lille, 2024.

¹⁷ De Noni, I., & Ganzaroli, A., *Enhancing the inventive capacity of European regions through interregional collaboration*, Regional Studies, 2023; Bolland, P. A., & Boschma, R., *Complementary interregional linkages and Smart Specialisation: An empirical study on European regions*, Regional Studies, 2021.

Az intelligens szakosodás és az uniós iparpolitika innovációs prioritásai

25 Az intelligens szakosodás, amely az ERFA által finanszírozott beruházásokat alátámasztó stratégiai keret, csak egyike a kutatást és az innovációt támogató kezdeményezéseknek. A kutatás és innováció támogatására irányuló kiemelt uniós programok az Unió Horizont programjai (a mintegy 79 milliárd eurós költségvetéssel bíró Horizont 2020 és a Horizont Európa, körülbelül 97 milliárd euróval). Az elmúlt évek az uniós iparpolitika erősödését és fejlődését is hozták, ami szintén alakította az Unió kutatási és innovációs környezetét.

26 Az intelligens szakosodás alulról építkező megközelítésen alapul, vagyis a döntéseket a regionális önkormányzatok hozzák meg, a helyi vállalkozásokat, kutatókat és közösségeket is bevonva a régió erősségeinek és lehetőségeinek feltárásába. Ez minden régióra kiterjed, ami sokféle gazdasági és innovációs profilt eredményez. Van, ahol az innováció nem feltétlenül igényel csúcstechnológiai megoldásokat. Ezzel szemben a Horizont programok többnyire felülről lefelé irányuló megközelítéseken alapulnak, ahol az Unió központilag határozza meg az egyes kutatási és innovációs prioritásait, és ennek megfelelően különít el forrásokat hozzájuk. A Horizont programok az élvonalbeli kutatás és a tudományos kiválóságra irányulnak, forrásait nagy mértékben a fejlettebb régiókra összpontosítják. Az elmúlt években a Bizottság több ipari prioritást is meghatározott konkrét stratégiák és célok révén, például a mikrocsipekre, az akkumulátorokra és a hidrogénre vonatkozóan.

27 Az intelligens szakosodási stratégiákat illetően a Bizottság feladata annak ellenőrzése, hogy azok megfelelnek-e a jogi követelményeknek. Nem feladata azonban, hogy értékelje vagy befolyásolja azt, hogyan választják meg prioritásokat a régiók (06. bekezdés). Más szóval mindkét folyamatnak – a regionális prioritások alulról felfelé, illetve az uniós célértékek és prioritások felülről lefelé történő meghatározásának – megvan a maga legitimitása és logikája. A kettő jórészt egymástól függetlenül működik, nincsen hivatalos mechanizmus a prioritások egyeztetésére vagy összehangolására.

28 Az uniós (például az akkumulátorokra, a hidrogénre és a félvezetőkre vonatkozó) iparpolitikák K+I elemét szintén az uniós prioritások vezérik, és azt főként a Horizont programokon keresztül finanszírozzák. A 2014–2020-as időszakban szoros kapcsolódást irányoztak elő a Horizont 2020 és az intelligens szakosodás között: a közös rendelkezésekről szóló rendelet kimondja, hogy a stratégiákba fel kell venni a szereplőket a Horizont 2020-ban való részvételre felkészítő intézkedéseket („a kiválóságokhoz vezető út”), valamint a Horizont eredményei piaci hasznosításának lehetőségeit.

29 A Bizottság egy [2022. évi bizottsági közleményben](#) hangsúlyozta a szinergiák fontosságát, és lehetséges szinergiákat is bemutatott az intelligens szakosodás és a Horizont között. Ilyen lehetőség volt többek között, hogy az irányító hatóságok ERFA-forrásoknak a Horizonhoz való átcsoportosításával tegyék lehetővé a programban való részvételt olyan projektek számára, amelyek egyébként nem kerültek volna kiválasztásra. Különösen alkalmasnak találták erre az intelligens szakosodási prioritásoknak megfelelő projekteket.

30 Az [intelligens szakosodási stratégiák fő paramétereit elemző 2021. évi bizottsági vizsgálat](#) nagyfokú tematikus koherenciát állapított meg a stratégiák és a Horizont 2020 projektek között. Összességében az elemzett Horizont 2020 projektek 64%-át lehetett az adott stratégia kiemelt területeihez kapcsolni. Amint azonban azt a [2024. évi 9. kohéziós jelentés](#) észrevételezte, a Horizont 2020 és az ERFA közötti szinergiák kiépítését jogi és gyakorlati nehézségek gátolják. A jelentés nem részletezi ezeket a nehézségeket, de a Horizont és a kohéziós alapok közötti szinergiákról szóló [23/2022. sz. különjelentésünk](#) konkrétan azonosított ilyeneket, többek között az állami támogatási szabályokkal, az elszámolható költségekkel és a kiválasztási eljárásokkal kapcsolatban.

Az érdekelt felek bevonása: a vállalkozói esélyek felfedezésének folyamata

31 Az intelligens szakosodás alapvetően a régiók beruházási prioritásainak meghatározásáról szól. A prioritásokat olyan folyamat keretében kell kiválasztani, amely „a vállalkozások, egyetemek, kormányzati szervek és más fő területi szereplők kollektív tudására támaszkodik”¹⁸. Ez a „vállalkozói esélyek felfedezésének folyamata” nevet kapta.

A vállalkozó esélyek felfedezésének alapelvei

32 A régiók már korán, a Bizottság 2012. évi S3 iránymutatásától kezdve azt az utasítást kapták, hogy a vállalkozói esélyek felfedezésének folyamata keretében határozzák meg beruházási prioritásaikat. A folyamat alapuljon tényeken és fogja össze a fő érdekelt feleket, hogy átgondolják a régió kutatási és innovációs erősségeit. A folyamat célja, hogy összegezze a tudományból, a technológiából és a mérnöki tudományokból származó ismereteket, összekapcsolva azokat az olyan piaci igényekkel és realitásokkal, mint a növekedési potenciál, az üzleti verseny és az új tevékenységek¹⁹.

33 Az ezzel kapcsolatos tudásanyag megoszlik a különböző érdekelt felek széles körében. A kormányzat, az ipar, a tudományos élet és a közösség képviselőit összefogó (2. ábra) folyamat célja, hogy a politikai döntéshozók alaposabb ismereteket szerezzenek saját régiójukról. Az intelligens szakosodásnak ezt a tervezési szakaszát „négyes spirálnak” is nevezik²⁰. A regionális kormányzatoknak kulcsszerepet kell játszaniuk e párbeszéd irányításában, az eredmények elemzésében és abban, hogy ez utóbbiak tükröződjenek stratégiájukban. Különböző közvetítő szervezetek (pl.

¹⁸ Közös Kutatóközpont, *Assessing Smart Specialisation: The Entrepreneurial Discovery Process*, 2021.

¹⁹ Foray, D., David, P. A., & Hall, B. H. (2011), *Smart Specialisation: From academic idea to political instrument, the surprising career of a concept and the difficulties involved in its implementation*, MTEI Working Paper No. 2011-001, École Polytechnique Fédérale de Lausanne.

²⁰ *Guide to Research and Innovation Strategies for smart specialisation (RIS 3)*, Európai Bizottság, 2012.

innovációs ügynökségek, klaszterek²¹, üzleti hálózatok és vállalkozástámogató központok) hídként működnek az egyes érdekelt felek – vállalkozások, kutatók és politikai döntéshozók – között.

2. ábra. Az érdekelt felek bevonása a vállalkozói esélyek felfedezési folyamatába

Forrás: Európai Számvevőszék, a következő alapján: Közös Kutatóközpont, [Assessing Smart Specialisation: The Entrepreneurial Discovery Process](#), 2021.

²¹ Európai Bizottság: Kutatási és Innovációs Főigazgatóság, Cassingena Harper, J., Lubicka, B., Lindqvist, G., Ketels, C. et al., *The role of clusters in smart specialisation strategies*, Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2013.

34 A vállalkozói esélyek felfedezési folyamata már létrehozása óta jelentős tudományos kutatás tárgyát képezi. A [Bizottság S3 útmutatója \(2012\)](#) és a [végrehajtási útmutató \(2016\)](#) fogalmi alapelveket és iránymutatásokat tartalmaz a témával kapcsolatban. Elméletben és gyakorlatban azonban továbbra sem egyértelmű²², hogyan alkalmazható a folyamat az eltérő gazdasági és innovációs profillal rendelkező régiókban (lásd: [02. bekezdés](#)), hogyan tartható fenn az érdekelt felek elköteleződése az idő múlásával, hogyan működnek az egyes mechanizmusok és eszközök (pl. a részletes megbeszéléseket lehetővé tevő tematikus csoportok), és hogy mi a teendő, ha az érdekelt feleknél hiányoznak a megfelelő készségek.

A vállalkozói esélyek felfedezési folyamata a gyakorlatban

35 A vállalkozói esélyek felfedezési folyamatának nincs egységes módszertana, vagyis azt régióként és tagállamonként eltérően alkalmazzák. A Közös Kutatóközpontnak az intelligens szakosodási stratégiákért felelős regionális hatóságok körében végzett két felmérése ([2017-ben](#) és [2021-ben](#)) mégis feltárt néhány közös jellemzőt:

- o a valóságban gyakran kimarad a folyamatból a közösségi elem (pl. a civil társadalom), így az nem „négyes”, hanem „hármasspirálként” működik. A civil társadalom részvétele ezekben a folyamatokban a [Régiók Bizottságának egy 2023. évi vizsgálata](#) szerint is szintén rendkívül ritka;
- o a felsőoktatási intézményeknek, valamint a kutatási és technológiai szervezeteknek legtöbbször fontos szerep jutott régiójuk folyamatában.

36 A kutatások tanúsága szerint a folyamat – legalábbis a 2014–2020-as időszakban – a stratégia kidolgozását követően gyakran leáll, vagyis nem folytatódik potenciálisan hasznos fórumként²³. Az alábbi példa ([2. háttérmagyarázat](#)) rámutat annak nehézségeire, hogy a stratégia teljes időtartama alatt fennmaradjon az érdekelt felek részvétele és a velük folytatott párbeszéd.

²² Közös Kutatóközpont, *Assessing Smart Specialisation: The Entrepreneurial Discovery Process*, 2021.

²³ Uo.

2. háttérmagyarázat

A vállalkozói esélyek felfedezési folyamatának alakulása egy feltörekvő innovációs régióban

Amikor a spanyolországi Extremadurában 2014-ben kidolgozták az első ottani intelligens szakosodási stratégiát, a vállalkozói esélyek felfedezési folyamatának igen proaktív megközelítését alkalmazták. Jelentős számú (600) résztvevőt mozgósítottak. Az érdekelt feleket motiválta az a várakozás, hogy az intelligens szakosodással radikálisan megnőhet a kutatás és az innováció finanszírozása a régióban.

Ennek az első stratégiának a végrehajtása során (2017-től) az érdekelt felek részvétele alábbhagyott. A folyamat irányítására a regionális hatóságok egy-egy tematikus munkacsoportot hoztak létre a régió mind az öt kiemelt területét illetően. Ezek a munkacsoportok végül azonban elszigetelten működtek, és nem egyesítették szisztematikusan erőiket, hogy szinergiákat alakítsanak ki.

A folyamat jobb irányítása és e kérdések kezelése érdekében a régió a 2021–2027-es programozási időszakban nyílt együttműködési platformokat vezetett be.

Forrás: Európai Számvevőszék, az Extremadurában tett felülvizsgálati látogatás alapján.

37 A **Közös Kutatóközpont** kutatása szerint a klaszterként működő közvetítő intézmények az intelligens szakosodás megvalósítása során pozitív hatást gyakorolhatnak az érdekelt felek részvételi szintjére²⁴. Bajorországi (Németország) látogatásunk jó példával szolgált erre. A Bayern Innovativ GmbH mint kormány által finanszírozott ügynökség 2006 óta vezet klasztertevékenységeket a régióban. Az energiaklaszter például (amely megfelel a régió egyik kiemelt területének: **4. ábra**) mintegy 7000 vállalkozást köt össze, és eddig körülbelül 2300 projektet támogatott.

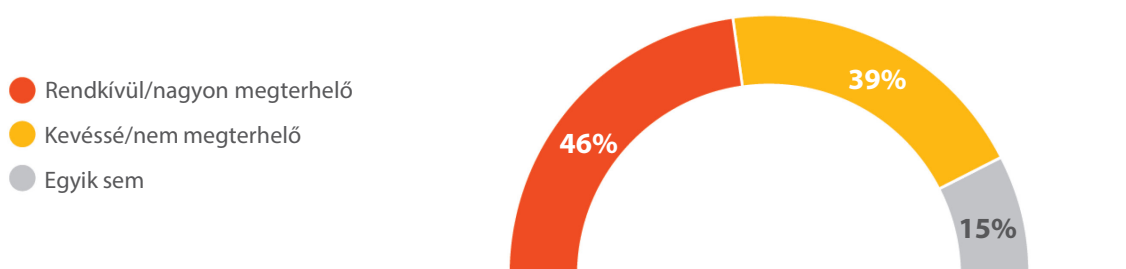
38 A vállalkozói esélyek felfedezési folyamatát széles körben alkalmazták a 2014–2020-as programozási időszakban, mégpedig az összesen azt alkalmazó 185 stratégia 77%-ában²⁵. A következő programozási időszakban a társjogalkotók egy megfelelő teljesítési kritérium bevezetésével az intelligens szakosodás kötelező részévé tették a folyamatot (**2. táblázat**).

²⁴ Közös Kutatóközpont, *Assessing Smart Specialisation: The Entrepreneurial Discovery Process*, 2021.

²⁵ *Study on prioritisation in Smart Specialisation Strategies in the EU*, Zárójelentés, Európai Bizottság, Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság, 2021.

39 A több éves, széles körű alkalmazás ellenére a folyamat végrehajtása továbbra is gondokat okoz. Felmérésünk szerint a válaszadók 46%-a a folyamatot „nagyon” vagy „rendkívül” megterhelőnek találta (3. ábra). Ezek több mint kétharmada kevesebb innovációs képességgel rendelkező, vagyis olyan régió volt, amely a profilja szerint „mérsékelt” vagy „feltörekvő” innovátor”. A kevésbé lakott régiókban néhány válaszadó jelezte, hogy régiója túl kicsi egy ilyen folyamat eredményes kidolgozásához és végrehajtásához. Megítélésük szerint ők nem rendelkeznek elegendő adminisztratív kapacitással a folyamat elemzéséhez és végrehajtásához, és gyakran gyengének ítélik a tudományos körökkel fenntartott kapcsolatukat is. Néhány válaszadó szerint a vállalkozások kis száma, a tudásintenzív vállalatok hiánya és az erőforráshiány miatt sem nagyon érdemes észszerűen működtetni.

3. ábra. A válaszadók mintegy fele szerint a vállalkozói esélyek felfedezési folyamata „nagyon” vagy „rendkívül” megterhelő

Forrás: Az Európai Számvevőszék felmérése.

40 Mégis elmondható, hogy bár a régiók szerint a vállalkozói esélyek felfedezési folyamata megterhelő kritériumokat ró rájuk, azt mégis hasznosnak tartják. A *Közös Kutatóközpont 2017. évi technikai jelentésének* megállapítása szerint szinte valamennyi (97%) válaszadó megerősítette, hogy számára a folyamat pozitív tapasztalattal járt, és a résztvevők zöme (93%) szerint az a beruházási prioritások meghatározására is pozitív hatást gyakorolt. A Régiók Bizottsága 2023. évi vizsgálatának következtetése²⁶ szerint a folyamat az intelligens szakosodás sikerének egyik legmeghatározóbb tényezője. A tanulmány azt is megállapítja, hogy a 2014–2020-as programozási időszakhoz képest a régiók jobban tudatában vannak annak, hogy a folyamatba be kell vonni az érdekelt feleket, így az ipar, az intézmények, a kutatók és a civil társadalom képviselőit.

²⁶ *The Future of Regional Smart Specialisation Strategies: Sustainable, Inclusive and Resilient*, Európai Régiók Bizottsága; „Szociálpolitika, oktatás, foglalkoztatás, kutatás és kultúra” szakbizottság, 2023, 94. o.

Az intelligens szakosodás végrehajtása vezérli a kutatási és innovációs forrásfelhasználást a kohézió terén

41 Az intelligens szakosodási stratégia megléte előfeltétele a kutatási és innovációs ERFA-támogatásoknak. Jelentős összegű finanszírozásról van szó, amely a két programozási időszakban együtt több mint 70 milliárd eurót tesz ki²⁷. A Bizottság szerint a két programozási időszakban (2014–2027) az intelligens szakosodás által vezérelt ERFA-finanszírozás összesen 73,8 milliárd euróra rúg:

- o 2014–2020-as időszak: 1. tematikus célkitűzés: A kutatás, technológiai fejlesztés és innováció erősítése 37,3 milliárd euró;
- o 2021–2027-es időszak: 1. szakpolitikai célkitűzés: Egy versenyképesebb és intelligensebb Európa megteremtése az innovatív és intelligens gazdasági átalakulás, valamint a regionális IKT-összekapcsoltság előmozdításával: 36,5 milliárd euró.

42 A Horizont 2020 és az európai strukturális és beruházási alapok közötti [szinergiákról szóló 2022. évi különjelentésünk](#) kiemelte, hogy a tagállamok eltérő mértékben támaszkodnak az ERFA-finanszírozásra a kutatás és az innováció terén. Lettországból például az ERFA-finanszírozás a nemzeti K+I kiadások közel 50%-át tette ki, míg Németországban ez az arány jóval 1% alatt maradt. A [9. kohéziós jelentés](#) megállapítja, hogy a 2014–2020-as időszakra vonatkozó összes pénzügyi előirányzat mintegy 85%-a a kevésbé fejlett és átmeneti régiókra összpontosult, ahol gyakran ez az innovációs támogatás fő forrása. A regionális hatóságok azonban még akkor is hasznosnak találták az ERFA-forrásokat, amikor regionális összehasonlításban azok csekélyek voltak ([3. háttérmagyarázat](#)).

²⁷ Open Data Portal for the European Structural and Investment Funds - European Commission | Cohesion Open Data.

3. háttérmagyarázat

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap felhasználása kísérleti projektekre a csúcstechnológiát alkalmazó régiókban

Noha az ERFA költségvetése viszonylag kis méretű az e régiókban megvalósuló általános innovációs finanszírozási folyamatokhoz képest, mind Dániában (ahol az ERFA részesedése a K+I-finanszírozásból évente mintegy 0,15%-ot tett ki a 2014–2020-as időszakban), mind Baden-Württembergben (0,09%) hasznosnak találták az S3-vonatkozású forrásokat, mivel azokat fel lehetett használni olyan kísérleti projektekre, amelyekre nem terjednek ki a régióban szokásos finanszírozási források. A baden-württembergi hatóságokkal folytatott megbeszéléseinken azok kifejtették, hogy az uniós finanszírozás értékes számukra, mivel azt több olyan résziaci vagy kísérleti projektre is irányíthatják, amelyekre a régió szokásos finanszírozási forrásai nem terjednek ki.

Baden-Württembergben például az elzászi (Franciaország) és északnyugat-svájci partnerekkel végrehajtott „**Dél-Badeni hidrogén-völgy**” elnevezésű kiemelt projekt (2021–2027-es ERFA-projekt) a jövőbeli hidrogéntechnológia kis- és középvállalkozások számára történő gyakorlati alkalmazására összpontosít.

43 Az Európai Unió egyik jellemzője, hogy régiói jelentősen eltérnek népesség, illetve terület nagysága tekintetében. A 2014–2020-as programozási időszakban Uniószerre 185 intelligens szakosodási stratégiát dolgoztak ki²⁸. A jelenlegi (2021–2027-es) programozási időszakban az S3 megfigyelőközpontja több mint 170 stratégiára terjed ki (**4. háttérmagyarázat**).

²⁸ *Study on prioritisation in Smart Specialisation Strategies in the EU*, zárójelentés, Európai Bizottság, Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság, 2021.

4. háttérmagyarázat

Az intelligens szakosodási stratégiák jelentősen eltérő méretű régiókra vonatkoznak

A kohéziós politika a „statisztikai célú területi egységek nomenklatúrája” (NUTS) rendszer révén bontja Európát nagyrészt egységes méretű regionális egységekre. Az ERFA-finanszírozást a régiók gazdasági helyzete alapján nyújtják, NUTS2 szinten, ahol a régiók népessége rendszerint 800 000 és 3 millió fő között mozog. 2024 januárjában az Uniónak 244 NUTS2 régiója van.

Ezt a szabványt azonban nem mindig alkalmazzák annak meghatározásakor, hogy mely régiókra kell stratégiát kidolgozni, nincs ugyanis iránymutatás arra nézve, hogy ebből a szempontból milyen régióméret optimális. A stratégiák jellemzően ahhoz kapcsolódnak, hogy az 1.1. és 1.4. egyedi célkitűzés keretében milyen területet fednek le a beruházásokat támogató kapcsolódó ERFA-programok. A stratégiákat jelentősen eltérő méretű területeken alkalmazzák. Több stratégiát nemzeti szinten dolgoznak ki: ilyen például Csehország, amelynek népessége meghaladja a 10 milliót. Más stratégiákról viszont néha nagyon kis régiók szintjén döntenek: Gotland²⁹ (Svédország) népessége alig haladja meg a 60 000 főt. Egyes esetekben a tagállamok mind nemzeti, mind regionális szinten rendelkeznek stratégiákkal (pl. Görögország, Lengyelország, Portugália és Románia).

Míg egyes régiók fenntartották eredeti megközelítésüket, addig mások egyik programozási időszakról a másikra tervezési szintet váltottak. A dán hatóságok tájékoztatása szerint ők például az intelligens szakosodással kapcsolatos feladatokat regionális szintről egy nemzeti szervre (*Erhvervsfremmebestyrelse*) ruházták át, főleg azért, mert a régiók nagyrészt ugyanazokra a prioritásokra szakosodtak, ami párhuzamosságokhoz vezetett. Ezzel szemben más északi országok (Finnország, 18 stratégia) és Svédország (21 stratégia) továbbra is regionális megközelítést alkalmaznak.

Forrás: Európai Számvevőszék, interjúk és az Európai Bizottság által szolgáltatott adatok alapján.

44 A 2014–2020-as közös rendelkezésekről szóló rendelet leszögezte, hogy az intelligens szakosodási stratégiák célja, hogy „a forrásokat korlátozott számú kutatási és innovációs prioritásra lehessen összpontosítani”. Az illetékes hatóságoknak ennek megfelelően kellett stratégiáikban meghatározniuk a szakosodás kiemelt területeit. Az irányító hatóságoknak és a végrehajtó szervezeteknek ezt követően biztosítaniuk kellett, hogy a K+I-finanszírozás ezekre a prioritásokra összpontosítson.

²⁹ *Strategi för smart specialisering i Gotlands län 2021–2027*, 2021.

45 A prioritások száma és részletessége régióként eltérő. A 2014–2020-as időszakra a régiók 2–15 prioritást jelöltek ki, a medián érték öt prioritás³⁰. A régiók azonban alprioritásokat is kijelölhetnek, vagyis a lefedett területek száma jóval magasabb is lehet. Példa erre Bajorország (Németország) regionális innovációs stratégiája, ahol öt prioritást 25 második szintű területre osztottak fel (*4. ábra*). Az egyazon prioritás alá tartozó egyes alterületek (pl. az újtechnológia és a jövőbeli mobilitást szolgáló infrastruktúra) eléggé jelentősen eltérő területeket fednek le ahhoz, hogy külön prioritásként lehessen kezelni őket.

³⁰ *Study on prioritisation in Smart Specialisation Strategies in the EU*, zárójelentés, Európai Bizottság, Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság, 2021.

4. ábra. Bajorország (Németország) öt kiemelt szakterülete, számos kapcsolódó témával és alkalmazással, 2021–2027-es időszak

© Innovationsland.Bayern – Bayerische Innovationsstrategie 2021–2027, Bajor Gazdasági, Regionális Fejlesztési és Energiaügyi Minisztérium.

46 Azt a kockázatot, hogy a túl tágan megszabott prioritások egyértelmű célkitűzések hiányában elaprózott finanszírozáshoz vezethetnek³¹, már 2013-ban is jelezték (18. bekezdés). Az olyan tág prioritási területeken, mint az energiaügy, szinergiahiányos, tovagyűrűző hatással és kritikus tömeggel nem bíró, szétszórt, széttagolt projektek valósulhatnak meg. Ezzel szemben egy olyan szűkebben meghatározott prioritási területen, mint pl. „energiatárolási rendszerek”, a finanszírozás jobban összpontosulhat és eredményesebb lehet.

47 Amint azonban kutatások megállapították³², a túl szűkre vett prioritások is járhatnak hátrányokkal, például csökkenhet a potenciális résztvevők száma (a régió úgy dönt, hogy csak néhány, már sikeres vállalatra összpontosít). Az eredmény mindkét forgatókönyv (túl tág, illetve túl szűk prioritás) esetében az, hogy nehéz optimálisan kihasználni egy régió gazdasági előnyeit.

48 A Bizottság integrálta az intelligens szakosodást a kohéziós politikába annak érdekében, hogy a finanszírozás és a projektek jobban igazodjanak a regionális gazdasági struktúrákhoz és azok potenciális erősségeihez. A pályázati felhívások és a kiemelt területek összehangolása ezért elengedhetetlen ahhoz, hogy a projektek támogassák a regionális innovációs célkitűzéseket³³.

³¹ Gianelle, C., Guzzo, F. & Mieszkowski, K.; *Smart Specialisation: what gets lost in translation from concept to practice?*, Regional Studies, 2020.

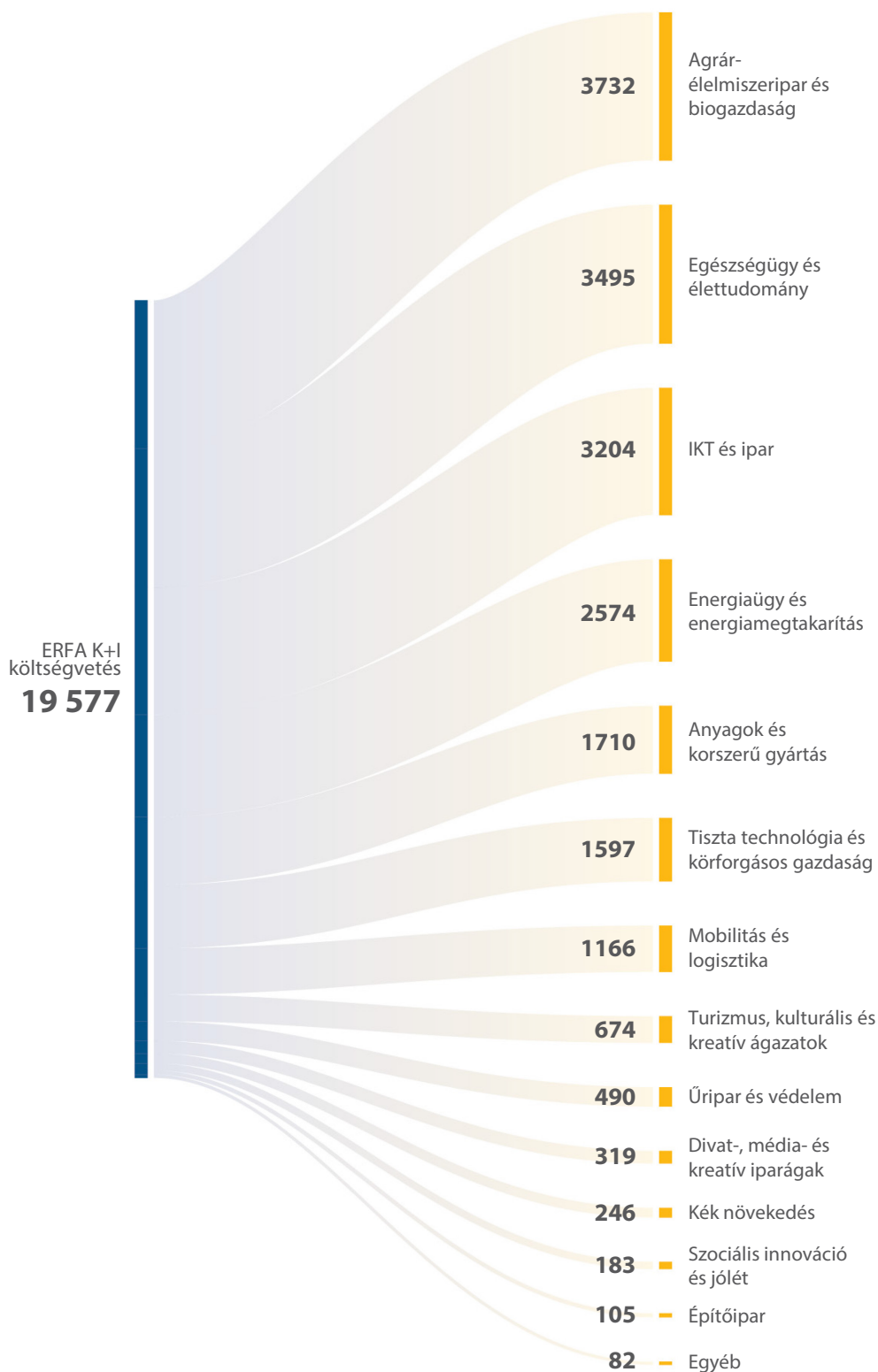
³² Foray, D., *In response to „Six critical questions about smart specialisation”*, European Planning Studies, 27(10), 2066–2078, 2019.

³³ *Study on prioritisation in Smart Specialisation Strategies in the EU, zárójelentés*, Európai Bizottság, Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság, 2021.

49 A Bizottság által az intelligens szakosodáson belüli prioritások felállításáról 2021-ben elvégzetett vizsgálat szerint a 2014–2020-as programozási időszakban az ERFA 1. tematikus célkitűzése („A K+I megerősítése”) keretében a tagállamokban vagy régiókban kiírt pályázati felhívások 84%-a tartalmazott kritériumokat az intelligens szakosodás prioritásaihoz való igazodásra vonatkozóan³⁴. Más szóval az összegyűjtött felhívások 16%-ában nem találtak ilyen konkrét kritériumokat. Ez azt mutatja, hogy a felhívások előkészítésekor és végrehajtásakor nem mindig tartották szem előtt az intelligens szakosodást. A vizsgálat az ERFA által finanszírozott projektek 57%-ánál is talált összefüggéseket az intelligens szakosodási prioritásokkal, a tagállamok és a régiók közötti jelentős eltérésekkel. Kulcsszavas keresés alapján azt lehet állítani, hogy a több mint 86 000 projekt 57%-a igazodik a megfelelő prioritásokhoz. A K+I költségvetést illetően a három legnagyobb ágazat – az agrár-élelmiszeripar és a biogazdaság, az egészségügy és az élettudományok, valamint az IKT és az ipar – együtt a 19 milliárd euró összegű finanszírozás mintegy 50%-át teszi ki (5. ábra).

³⁴ Uo.

5. ábra. Átfogó tematikus területek és az ERFA-projektekre fordított költségvetés a 2014–2020-as időszakban, millió euró

Megjegyzés: Az adatok nem véglegesek, mivel a vizsgálatra 2021-ben került sor, amikor a régiókban még folyt a projektek végrehajtása.

50 Felülvizsgáltuk a 2014–2020-as programozási időszak négy ERFA-finanszírozású, az 1. tematikus célkitűzés keretében Bajorországban (Németország) és Extremadurában (Spanyolország) végzett projektjét (*III. melléklet*). Vizsgálatunk szerint ezek a regionális pályázati felhívások összhangban vannak az intelligens szakosodási prioritásaikkal. Bajorországban a vizsgált projektek a hatékony termelési technológiákra és az innovatív, technológiaalapú szolgáltatásokra összpontosítottak, míg Extremadurában a hangsúly az agrár-élelmiszeripar kiemelt területén volt.

51 A 2021–2027-es programozási időszakban egy feljogosító feltétel miatt még inkább meg kellett felelni a prioritásoknak. Az irányító hatóságoknak biztosítaniuk kellett, hogy a projektek *„összhangban legyenek az említett feljogosító feltétel teljesítése céljából megállapított vonatkozó stratégiákkal és tervezési dokumentumokkal³⁵”*. 2025 májusáig nem végeztek vizsgálatot arról, hogy a 2021–2027-es időszakra megnőtt-e az összhang a projektek és a prioritások között.

Regionális együttműködés az intelligens szakosodás keretében

52 A Bizottság által létrehozott *intelligens szakosodási gyakorlatközösség* (S3 CoP) az intelligens szakosodással kapcsolatos iránymutatás, hálózatépítés, támogatás és társaktól való tanulás központjaként szolgál, annak mind a fejlesztését, mind a végrehajtását tekintve. A közösség a gyakorlati szakemberek igényeihez igazított stratégiai szolgáltatásokat nyújt. E közösség részeként az *S3 gyakorlatközösség megfigyelőközpontja* a régiók közötti együttműködés fokozására irányuló új platform. A központ az intelligens szakosodás terén Unió-szerte fellelhető információk központi adattáraként működik, így a felhasználók össze tudják hasonlítani a szakosodási területeket, fontos kapcsolatokhoz jutnak, és megismerkedhetnek a más régiókkal való stratégiai kapcsolódásokkal.

53 Felmérésünkben a válaszadók kétharmadrészt arról számoltak be, hogy használják az S3 gyakorlatközösség megfigyelőközpontjának platformját, míg egyharmaduk nem. A felhasználók pozitívan ítélik meg a platformot, 80%-uk egyetért azzal, hogy az értékes információkkal szolgál a más uniós régiókban és tagállamokban alkalmazott intelligens szakosodási prioritásokról és gyakorlatokról, és együttműködési lehetőségeket ajánl.

³⁵ Az (EU) 2021/1060 rendelet 73. cikke (2) bekezdésének b) pontja.

54 2015 óta az Európai Bizottság négy **tematikus intelligens szakosodási platformot** indított: az agrár-élelmiszeripar, az energiaügy, az ipari modernizáció és a fenntartható kék gazdaság (vagyis az óceáni erőforrások fenntartható felhasználása a gazdasági növekedés érdekében, az óceáni ökoszisztéma egészségének megőrzése mellett) terén. E platformok partnerségeket kínálnak: ezek egy adott területen a régiók közötti együttműködés elősegítésére létrehozott hálózatok. Az ipari modernizációs platform például többek között újtechnológiai és orvosi technológiai partnerségeket foglal magában. A platformok és partnerségek azonban nem merítenek ki minden lehetséges prioritást, még a régiók által gyakran választott olyan prioritásokat sem (**5. háttérmagyarázat**), mint az egészségügy és az élettudományok.

5. háttérmagyarázat

Nincs tematikus platform vagy partnerség az egészségügy és az élettudományok prioritása számára

A tematikus platformok ugyan lefedik az intelligens szakosodás fő területeit, de a második legnagyobb terület, az egészségügy és az élettudományok (**5. ábra**) nem rendelkeznek külön platformmal. A stockholmi hatóságok szerint nehézségekbe ütközik releváns régióközi partnereket találniuk, pedig Svédországban **jelentős a tevékenység ebben az ágazatban**. Például számos gyógyszeripari vállalat működik a régióban, és a Karolinska Egyetemi Kórház a legnagyobb presztízsű európai egészségügyi intézmény.

Forrás: Európai Számvevőszék, egy interjú alapján.

55 A Bizottság konkrét kezdeményezéseket is indított a régiók közötti együttműködés megerősítése érdekében:

- o Az ERFA keretében az **interregionális innovációs beruházási eszköz** támogatja az interregionális innovációs projekteket azok növekedési és kereskedelmi fázisában, segít leküzdeni a szabályozási és piaci akadályokat, és beruházási szintre emeli a projekteket. A 2021–2027-es időszakra az eszköz 570 millió euró összegű finanszírozással rendelkezik.
- o A **regionális innovációs völgyek** (RIV) elsődleges célja az innováció fellendítése és a kiválóság előmozdítása az eltérő innovációs szintű régiók összekapcsolása révén. Eddig 148 régió kapta meg a RIV-címkét, így ezek 122 millió euró összegű finanszírozásban részesültek a Horizont Európa és az ERFA keretében az interregionális innovációs beruházási eszköz révén.

56 Az ERFA-n belül az [Interreg](#), amely a régiók közötti együttműködést támogató uniós finanszírozási programok együttese, szorosan kapcsolódik az intelligens szakosodáshoz. Bár „*a nemzeti vagy regionális intelligens szakosodási stratégia megfelelő irányítása*” mint tematikus feljogosító feltétel az Interreg-finanszírozásra nem vonatkozik, az intelligens szakosodás mégis fontos elem a határokon átnyúló és régióközi együttműködés eredményességének maximalizálásában. Mindkét felkeresett régióban megvizsgáltunk egy-egy Interreg projektet, és mindkettőről bebizonyosodott, hogy összhangban van a vonatkozó stratégiákkal. Másrésztől egyes Interreg-projektek a céljuk szerint a stratégia megtervezésében és végrehajtásában segítik a régiókat, valamint tematikus platformok révén biztosítanak finanszírozást ehhez az együttműködéshez.

57 A régióközi együttműködés tovább javítható regionális (vagy nemzeti) programok révén, és annak kifejezett lehetővé tételével is elősegíthető, hogy az ERFA-forrásokat részben a kijelölt programterületeken kívül osszák el³⁶. A régiók azonban regionális programjaikban általában nem élnek ezzel a lehetőséggel³⁷. A két felkeresett régió egyik programozási időszakban sem használta ki ezt a rugalmassági opciót.

58 A 2014–2020-as programozási időszakban az intelligens szakosodásra kevésbé volt jellemző a régiók közötti együttműködés, hiszen az együttműködési kezdeményezések nem minősültek strukturált szakpolitikai követelménynek. Egy vizsgálat szerint az európai régiók nem használták ki minden potenciális alkalmat az eredményes régióközi együttműködésre, így jelentős lehetőségek maradnak kiaknázatlanul³⁸

³⁶ A 2014–2020-as közös rendelkezésekről szóló rendelet 70. cikkének (2) bekezdése és a 2021–2027-es közös rendelkezésekről szóló rendelet 63. cikkének (4) bekezdése.

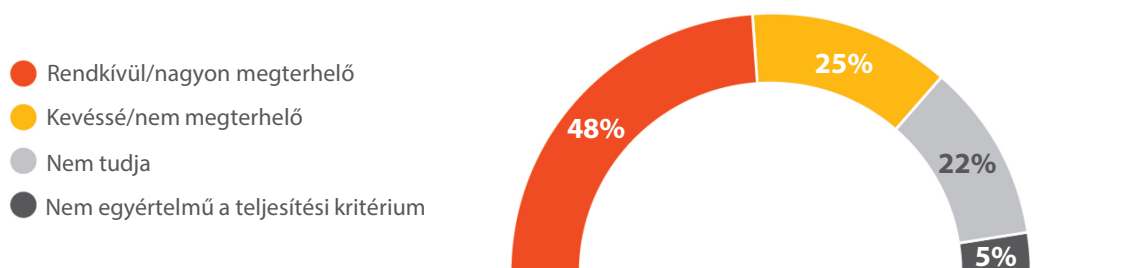
³⁷ Woolford, J., Amanatidou, E., Gerussi, E. és Boden, J.M., *Interregional Cooperation and Smart Specialisation: a Lagging Regions Perspective*, Az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2021.

³⁸ Bachtrögler-Unger, J., Bolland, P.-A., Boschma, R., & Schwab, T., *Technological capabilities and the twin transition in Europe: Opportunities for regional collaboration and economic cohesion*, Bertelsmann Stiftung, Berlin, 2023.

59 A 2021–2027-es időszak stratégiai prioritássá emelte a régiók közötti együttműködést. Az egyik teljesítési kritériumként (**2. táblázat**) a stratégiáknak tartalmazniuk kell a régiók közötti együttműködés fokozására irányuló intézkedéseket a kijelölt kiemelt területeken³⁹.

60 Felmérésünkben kérdéseket tettünk fel arra nézve, hogy milyen nehézségekbe ütközik ennek a kritériumnak a teljesítése. A válaszok szerint a válaszadók közel fele problémásnak találja azt (**6. ábra**).

6. ábra. A régiók közötti együttműködés fokozását megterhelő kritériumnak találják

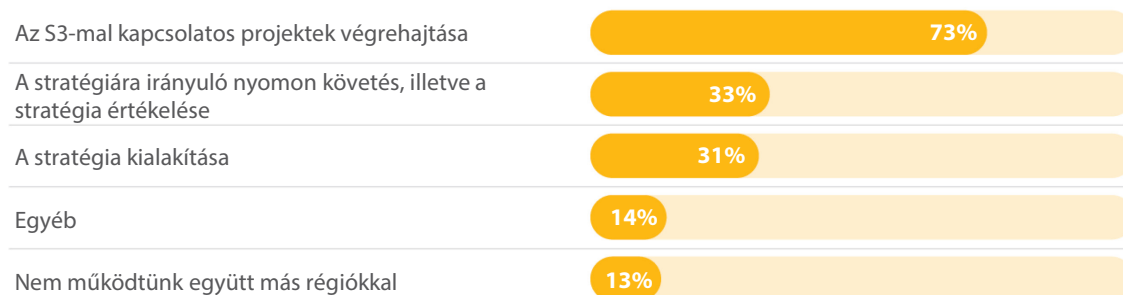

Forrás: Az Európai Számvevőszék felmérése.

61 Felmérésünk válaszadóinak összesen 87%-a számolt be arról, hogy folytat valamilyen régióközi együttműködést (**7. ábra**), leggyakrabban az intelligens szakosodással kapcsolatos projektek végrehajtása kapcsán. Bajorországi látogatásunk során találkoztunk is ezzel a gyakorlattal (**6. háttérmagyarázat**). Együttműködés zajlott – habár kisebb mértékben – egyéb területeken is: a nyomon követés és az értékelés, valamint a stratégiatervezés terén.

³⁹ Az (EU) 2021/1060 rendelet IV. melléklete.

7. ábra. A régiók közötti együttműködés leggyakoribb formája a projektvégrehajtás

A válaszadók egynél több választ is megadhattak.

Forrás: Az Európai Számvevőszék felmérése.

6. háttérmagyarázat

Példa a végrehajtás terén folytatott együttműködésre: projekt Bajorországban és az osztrák határ menti régiókban

A 2014–2020-as INTERREG V-A Ausztria-Németország/Bajorország program által társfinanszírozott CompStor projekt keretében két egyetem kölcsönösen ki tudta egészíteni egymásnak az energiatárolással és a nagyfeszültségű/erősáramú rendszerekkel kapcsolatos szakértelmét. Mindkét egyetem hasznát látta új infrastruktúra beszerzésének, amely most kiszolgálja a diákokat, kutatókat és kkv-kat.

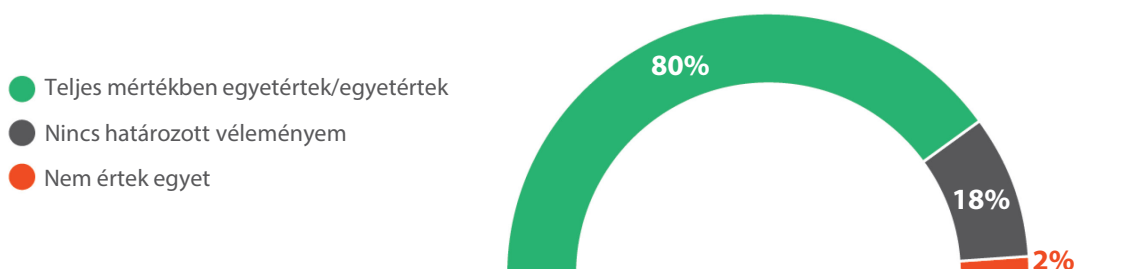
A projekt közvetlen outputja egy 10000 voltos tárolóelem-prototípus kifejlesztése volt. Még folyik az a kutatás, amely az erős elektromágneses tereknek a nagyfeszültségű akkumulátorcellákra gyakorolt hatásait vizsgálja.

Az oktatás területén a két egyetemen közösen készítenek elő és tartanak szemináriumokat az akkumulátortechnológiáról, a hálózati integrációról és a tárolórendszerek védelméről, valamint a gyártás minőségbiztosításáról. Becslések szerint a CompStor projekt (illetve azt követő projektek) mintegy 30 korábbi alkalmazottja és több diák talált munkát a határ menti régióban hasonló téren működő vállalatoknál.

Forrás: Európai Számvevőszék, a projektnél tett látogatás alapján.

62 Felmérésünk válaszadóinak jelentős többsége egyetért azzal, hogy a régióközi kapcsolatok hozzájárultak stratégiáik sikeréhez (**8. ábra**). Felmérésünket elemezve azt láttuk, hogy az egyes régiók innovációs teljesítménye szerint lebontva a régióközi együttműködés érzékelt előnyei jelentősebbnek mutatkoztak a kevésbé innovatív, mint az innovatívabb régiók körében.

8. ábra. A régióközi kapcsolatokat az intelligens szakosodási stratégia sikere egyik kulcsának tekintik

Forrás: Az Európai Számvevőszék felmérése.

Nyomon követés, értékelés és hatás

63 A **nyomon követés** és az **értékelés** minden szakpolitika esetében alapvetően fontos az (eredmények és) hatások megértéséhez, a program eredményességének és hatékonyságának javításához. Uniós szinten a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság viseli az általános felelősséget az ERFA-kiadások félidős és utólagos értékeléséért, míg a tagállamok vagy az irányító hatóságok nemzeti vagy regionális szinten végeznek értékeléseket. A nyomon követés mindkét programozási időszakban az intelligens szakosodás egyik teljesítési kritériuma volt a régiók számára, míg az értékelésre vonatkozó követelményt a 2021–2027-es időszakra vezették be. A gyakorlatban ez utóbbiért a tagállamok által létrehozott és a releváns partnereket képviselő monitoringbizottságok felelősek⁴⁰.

A regionális intelligens szakosodási stratégiára irányuló nyomonkövetési megközelítés

64 A nyomon követés már a 2014–2020-as időszakban is az intelligens szakosodás három teljesítési kritériumának egyike volt („*az S3 monitoring mechanizmust foglal magában*”), és a Bizottság iránymutatást adott a végrehajtás módjáról (**7. háttérmagyarázat**). 2017-ben a Bizottság megjegyezte, hogy egyes régiókban az előzetes feltételrendszer teljesítésével kapcsolatos nehézségek egyik fő oka a nyomonkövetési mechanizmus hiánya volt⁴¹.

⁴⁰ Az (EU) 2021/1060 rendelet 38–40. cikke és (35) preambulumbekzdése.

⁴¹ SWD(2017) 264, 16. és 32. o.

7. háttérmagyarázat

Az intelligens szakosodás nyomon követésére vonatkozó iránymutatás alakulása a 2014–2020-as időszakra nézve

A 2012. évi [első útmutató dokumentum](#) e három mutatótípuson alapuló nyomonkövetési rendszert javasolt: kontextus-, eredmény- és outputmutató. E mutatórendszer legyen „takarékos, de átfogó”.

2014-ben a Bizottság útmutatót tett közzé a [2014–2020-as programozási időszak nyomon követéséről és értékeléséről](#). Ez hangsúlyozta, hogy „a szakpolitikai célkitűzéseket egyértelműbben kell megfogalmazni”, eredményorientált módon kell végrehajtani a szakpolitikát (nem szabad túlzottan a forrásfelhasználásra összpontosítani), és különbséget kell tenni nyomon követés és értékelés között. Eseti megközelítést szorgalmazott, és leszögezte, hogy nem létezik egyetlen módszer, mely minden helyzetre a legjobb lenne.

2016-ban a Bizottság [kézikönyvet](#) tett közzé az intelligens szakosodás végrehajtásáról. A nyomon követésről szóló fejezet négy regionális példát tartalmaz a nyomon követés módjára nézve.

Forrás: Európai Számvevőszék.

65 A 2021–2027-es időszakban a nyomon követés továbbra is teljesítési kritérium maradt, de ehhez további előírásként járult, hogy a nyomonkövetési és értékelési eszközöknek mérniük kell a stratégia célkitűzéseinek elérését szolgáló teljesítményt. Ezekkel az új szabályokkal kapcsolatban Bizottság azonban nem adott ki új iránymutatást.

66 2021-ben a Közös Kutatóközpont jelentést tett közzé [Assessing Smart Specialisation: Monitoring and Evaluation Systems](#) címmel, amelyben leszögezte, hogy „a nyomon követési tevékenységek eredményességét sok esetben fokozni kell”, és kritériumokat mutatott be egy eredményes nyomon követési és értékelési rendszer megvalósításához. A dokumentum azonban nem szolgált bizottsági iránymutatással a témában.

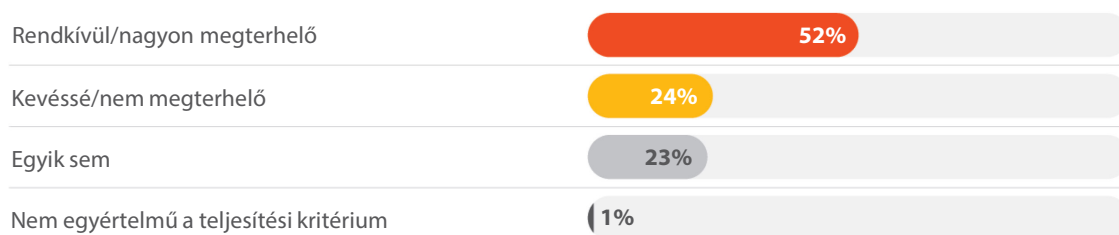
67 A felmérésünkre adott válaszok tanúsága szerint a felhasználók kedvezően fogadják a Bizottság iránymutatásának javítását. Itt többek között a következőkre gondoltak:

- o a meglévő nyomonkövetési és értékelési rendszerek összetettsége; egyértelműbb iránymutatások és szabványosított keretek volnának szükségesek;
- o nehéz megfelelő mutatókat megválasztani, illetve a hosszú távú társadalmi-gazdasági hatásokat mérni.

Nyomon követés és értékelés a gyakorlatban

68 A hét teljesítési kritérium ([9. ábra](#) és [2. táblázat](#)) közül a válaszadók a nyomonkövetési és az értékelési kritériumnak való megfelelést ítélték a legnehezebbnek. A válaszadók mintegy fele (52%) ezt vagy rendkívül, vagy nagyon megterhelőnek találta ([9. ábra](#)). Akárcsak a vállalkozói esélyek felfedezési folyamatának esetében, itt is a kevésbé innovatív régiók találják megterhelőbbnek a nyomon követést és az értékelést, mint az erősebb innovációs profillal bíró régiók.

9. ábra. A nyomonkövetési és értékelési követelményeket megterhelőnek találják

Forrás: Az Európai Számvevőszék felmérése.

69 A régiók nyomonkövetési és értékelési rendszerei jelentős eltéréseket mutatnak kifinomultságuk tekintetében is. Néhány olyan régió, amely először összetett nyomonkövetési és értékelési rendszereket hozott létre, később egyszerűsítette azokat ([8. háttérmagyarázat](#)).

8. háttérmagyarázat

A nyomonkövetési és értékelési rendszerek különbségei Emilia-Romagnában (Olaszország) és Csehországban

A 2014–2020-as időszakban Emilia-Romagna 81 mutatóval bír, átfogó nyomonkövetési és értékelési rendszerrel rendelkezett. A 2021–2027-es időszakban módszert váltva a teljesítmény általános mérése helyett az egyes kutatási és innovációs projekteket követték nyomon és térképezték fel, míg a mutatók száma 8-ra csökkent. [Platform-adatbázisukban](#) ebben az időszakban több mint 6900, 2021–2027-ben finanszírozott kutatási és innovációs projekt szerepelt (összesen pedig 11 000 projekt).

Ezzel szemben Csehország, amely az intelligens szakosodás szempontjából egyetlen régiónak számít, kiterjedt nyomonkövetési és értékelési rendszert tartott fenn, több mint 100 mutatóval.

70 Ha egy régió ezt kéri, akkor a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság és az S3 gyakorlatközösség titkársága célzott tanácsadással és támogatással segítheti a régiót nyomonkövetési és értékelési rendszerének javításában ([9. háttérmagyarázat](#)). 2025 májusáig mintegy 30 ilyen [kérelem](#) érkezett be.

9. háttérmagyarázat

A Bizottság célzott támogatást nyújt a nyomonkövetési és értékelési rendszerekhez

Päijät-Häme (Finnország)

Bár a Päijät Häme régió erős innovátornak minősül, mégsem rendelkezett fejlett nyomonkövetési rendszerrel. A régió a célkitűzésekhez közvetlenül nem kapcsolódó intelligens szakosodási nyomonkövetési mutatókat alkalmazott, gondjai voltak az adatok hozzáférhetőségével, az elavult adatforrásokkal és más adatgyűjtési kérdésekkel.

A Bizottsággal való konzultációt követően 2024 szeptemberében két változtatást terveztek: először is a nyomon követés egyszerűsítését a folyamatgazdák egyértelmű kijelölésével, másodsor pedig egyértelműen meghatározott mutatók alkalmazását. A folyamatok észszerűsítése terén ugyan történt előrelépés a kiemelt fókuszcsoporthoz létrehozásával, de a mutatók véglegesítése még 2025 májusában is váratott magára.

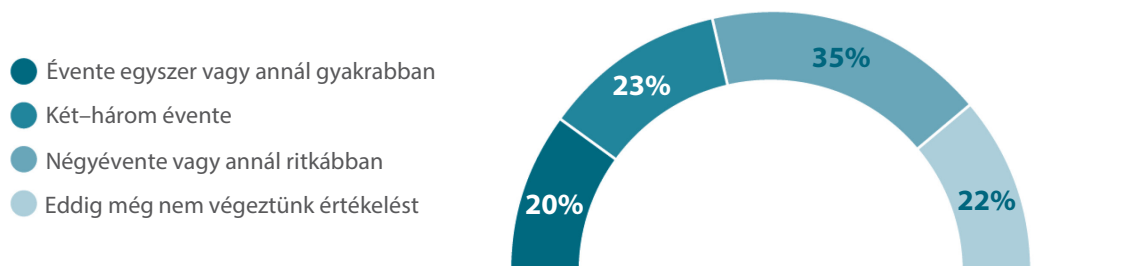
Magyarország

A Magyarországon nyújtott célzott támogatást követően olyan javaslat született, hogy a mutatók rendszere vegye jobban figyelembe a régióközi dimenziót, illetve hogy azt hangolja össze jobban az érintett finanszírozási források mutatórendszerével. A másik ajánlás szerint olyan digitális eszközt kellene kifejleszteni, amely javítja az adatok hozzáférhetőségét és időszerűségét.

Értékelés regionális szinten

71 Felmérésünk az értékelés kapcsán eltérésekre világított rá regionális szinten. A válaszadók többsége (78%) azt jelezte, hogy – eltérő rendszerességgel ugyan, de – végzett hatásvizsgálatot a stratégiájára nézve (**10. ábra**). Az innovációban éllovas régiók több mint 90%-a végzett hatásvizsgálatot, míg a feltörekvő régióknak csak mintegy 70%-a végzett ilyet.

10. ábra. A válaszadók egyötöde értékeli legalább évente egyszer az intelligens szakosodást

Forrás: Az Európai Számvevőszék felmérése.

72 Ezen eredmények értelmezése során figyelembe kell venni a válaszadóknak a nyomkövetési és értékelési követelmények teljesítése során tapasztalt nehézségeit (9. ábra). Egyes régiók például jelezték, hogy nem követik nyomon a végrehajtást, értékelést viszont végeznek.

73 A Világbank a Bizottsággal kötött megállapodás részeként két regionális intelligens szakosodási értékelést dolgozott ki a gazdasági teljesítmény tekintetében, mégpedig Pomeránia (Lengyelország) és Baszkföld (Spanyolország) vonatkozásában. E vizsgálatok köre azonban tág, és nem lehet bennük teljesen elkülöníteni az intelligens szakosodás közvetlen hatását: azt elemzik, hogy az uniós kutatási és innovációs – vagyis többek között az intelligens szakosodáshoz kapcsolódó – támogatások milyen hatást gyakoroltak a régiók gazdaságára. E korlátozást szem előtt tartva a két kísérleti vizsgálat azt állapította meg, hogy az intelligens szakosodás elősegítheti az ágazati növekedést, de azt nem állította minden további nélkül, hogy a stratégiák jelentősen hozzájárultak az ágazati hatékonysághoz.

Az intelligens szakosodás uniós szintű értékelésére eddig nem került sor

74 A koncepció 2014-es elindítása óta a Bizottság uniós szinten nem végezte el sem az ERFA keretében végrehajtott K+I beruházások eredményességének átfogó teljesítményértékelését, sem az intelligens szakosodás eredményeinek vagy hatásának értékelését. Megjegyzendő azonban, hogy a régiók általában véve előnyösnek látják, hogy létezik az innovációs kiadások rangsorolására irányuló stratégia. Felmérésünk tanúsága szerint a válaszadók 80%-a akkor is kidolgozna stratégiát vagy ahhoz nagyon hasonló dokumentumot, ha ez nem volna követelmény az uniós finanszírozáshoz.

75 Az [innováció Európa régióiban történő megerősítéséről](#) szóló 2017. évi dokumentumban a Bizottság kijelenti, hogy az intelligens szakosodás előzetes feltételrendszere segített az innovációs rendszerek intézményi gyengeségeinek kezelésében. A dokumentum szerint a kutatás, az innováció és a vállalkozói szellem támogatása várhatóan 15 000 vállalkozást fog segíteni abban, hogy 2020 végéig új termékeket vezessenek be a piacra, 140 000 induló vállalkozást fog támogatni és 350 000 új munkahelyet fog teremteni. Mint a regionális értékelések esetében (**73.** bekezdés), kivétel nélkül itt is az intelligens szakosodás által vezérelt innovációs finanszírozás hatásairól van szó. Az intelligens szakosodási stratégiák magukban véve nem finanszírozási eszközök, és az innovációs beruházásokra gyakorolt hatásuk még nem látható.

76 A [Közös Kutatóközpont 2021. évi technikai jelentése](#) kiemelte, hogy nehéz az intelligens szakosodás hatását mérni, és azonosítani, hogy más tényezőkhöz képest mit lehet közvetlenül annak tulajdonítani. A [Régiók Bizottságának egy vizsgálata](#) (2023) azonban megállapítja: regionális és helyi szinten az a meggyőződés, hogy Európa jövője a regionális szakosodásban rejlik. Emellett a Tanács a 2025 márciusában közzétett, a [kohézióról és a 2027 utáni kohéziós politikáról szóló következtetéseiben](#) hangsúlyozta, hogy *„az intelligens szakosodási stratégiák, az együttműködési hálózatok kialakítása – ezen belül többek között a tudástranszfer –, valamint a kutatás és az innováció fontos szerepet tölt be a tekintetben, hogy segíteni lehessen a régiókat versenyképes kapacitások kialakításában, a regionális értékláncok megerősítésében és a globális értékláncokba való integrációban”*.

77 2024-ben a Bizottság külső [vizsgálatot](#) végeztetett annak értékelésére, hogy az intelligens szakosodási keret milyen sikerrel növelte a kutatási és innovációs kapacitásokat, és mennyire ösztönözte az innovációt és az intelligens gazdasági átalakulást az uniós régiókban. A vizsgálat eredményei 2025 második felében várhatók.

78 A [9. kohéziós jelentés](#) megállapította, hogy a regionális politika helyi alapú megközelítése mára jól megalapozott és széles körben elterjedt. Azt is megjegyezte, hogy az intelligens szakosodás uniós megközelítése hozzájárult ahhoz, hogy ezt a megközelítést elterjessék és általánosan érvényesítsék az Unió regionális hatóságai körében. A jelentés azonban arról nem tájékoztat, hogy az intelligens szakosodás mennyire segítette elő a kohéziós politika célkitűzéseinek megvalósítását.

79 A kohéziós politika jövőjével foglalkozó magas szintű munkacsoport 2024. évi jelentésének következtetése szerint még korai lenne teljeskörűen értékelni, hogy az intelligens szakosodás és a kísérő igazgatásikapacitás-építési intézkedések jelentős javulást eredményeztek-e a legkiszolgáltatottabb uniós régiók intézményi minőségében. A Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság megbízást kapott arra, hogy 2024 végéig végezze el a 2014–2020-as ERFA- és kohéziós alapok értékelését⁴², de ezt még nem tették közzé. Ez az értékelés tartalmazni fog egy szakaszt a **kutatást, a technológiafejlesztést és az innovációt erősítő** ERFA-beruházásokról. Nem világos azonban, hogy a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság milyen mértékben fogja értékelni az intelligens szakosodást.

⁴² A 2014–2020-as közös rendelkezésekről szóló rendelet 57. cikke

Záró megjegyzések

80 Bár az intelligens szakosodás témája már a 2000-es évek közepén felmerült, a 2014–2020-as programozási időszakba úgy építették be azt, hogy előtte nem próbálták ki, és az uniós régiókban történő végrehajtásáról kevés volt a tapasztalat (12–16. bekezdés). A 2021–2027-es programozási időszakra nézve a közös rendelkezésekről szóló rendelet megerősítette az intelligens szakosodás koncepcióját és végrehajtási követelményeit, de ezt mögöttes hatásvizsgálat nélkül tette (20–21. bekezdés).

81 A Bizottság ellenőrzi a stratégiák feljogosító feltételeinek teljesülését, valamint iránymutatást és technikai támogatást nyújt a régióknak az intelligens szakosodással kapcsolatban (06. bekezdés). Előmozdítja továbbá a régiók közötti együttműködést (23–24. bekezdés) és az ismeretek cseréjét azzal, hogy egyes kiemelt területeken gyakorlatközösségi megfigyelőközpontot és tematikus platformokat hozott létre (52–54. bekezdés). Nem használja fel ugyanakkor egyedülálló helyzetét, tapasztalatát és felügyeletét arra, hogy iránymutatást nyújtson a régióknak a döntéseikben, vagy hogy összehozzon olyan régiókat, amelyek kölcsönösen hasznát látnák ennek. Nincs uniós szintű felügyelet az intelligens szakosodási folyamat hozzáadott értékének maximalizálására vagy annak biztosítására, hogy a regionális prioritások kellően figyelembe vegyék az uniós iparpolitika kutatási és innovációs prioritásait (25–30. bekezdés).

82 A vállalkozói esélyek felfedezésének folyamata elismerten fontos része egy olyan stratégia kidolgozásának, amely biztosítja, hogy a lehető legtöbb érdekelt fél vegyen részt a prioritások meghatározásában (31–38. bekezdés). A társjogalkotók kötelezővé tették a prioritások meghatározását ahhoz, hogy a 2021–2027-es programozási időszakban uniós finanszírozáshoz lehessen jutni (2. táblázat). A Bizottság azonban 2012 óta nem frissítette a folyamatra vonatkozó iránymutatását, és jelentős teret hagy a fogalom eltérő értelmezéseinek és végrehajtásának. Felmérésünk egyes válaszadói – különösen a kevésbé innovatív régiók – nehezen tudták alkalmazni a folyamatot (39. bekezdés).

83 Annak biztosítására, hogy a forrásokat a megcélzott ágazatokba fektessék be, a 2014–2020-as időszakra bevezették, hogy az uniós finanszírozású innovációs projektek általánosan illeszkedjenek az intelligens szakosodási prioritásokhoz, és ez a 2021–2027-es időszakban még kifejezettebb lett (44–51. bekezdés). Az, hogy ezek a stratégiák milyen mértékben vezérlik a finanszírozást, a meghatározott prioritások konkrét hatókörétől függ. Az intelligens szakosodás a kohéziós politika innovációs kiadásainak olyan sajátos, alulról építkező megközelítése, amely regionális prioritásokat eredményez. Más uniós innovációs politikák, például a Horizont programok és az akkumulátorokra, mikrocsipekre vagy hidrogénre vonatkozó uniós iparpolitikai stratégiák az uniós ipari innovációs prioritások és célok megvalósítására irányuló, felülről építkező megközelítést alkalmaznak (28. bekezdés). Mindkét megközelítésnek megvan a maga legitimitása és logikája, de a kettő jórészt egymástól függetlenül működik. Áttekintésünk elvégzése idején nincsen közvetlenül alkalmazható eszköz annak biztosítására, hogy a regionális prioritások figyelembe vegyék az Unió iparpolitikájának kutatási és innovációs prioritásait.

1. jövőbeni kihívás

Biztosítani, hogy az intelligens szakosodási stratégiák kidolgozásának folyamata hasznos legyen, és érdemi prioritások meghatározását eredményezze.

Ennek azt kell eredményeznie, hogy a régiók megfelelő részletességgel tudják meghatározni prioritásaikat. A Bizottság előmozdíthatja az intelligens szakosodási stratégia prioritásai és az uniós iparpolitikai kutatási és innovációs prioritások közötti koherenciát. Az intelligens szakosodási gyakorlatközösség megfigyelőközpontjának segítségével jobban fel lehetne tárni, hol mutatnak átfedéseket a prioritások, illetve hogy hol vannak hiányosságaik.

84 A koncepció életre hívása óta a régiók, különösen a kevésbé innovatív régiók számára gondot jelent az intelligens szakosodás nyomon követése. A Bizottság a követelmények növekedése ellenére sem adott ki új iránymutatást a 2021–2027-es időszakra vonatkozóan (65–67. bekezdés).

85 Az intelligens szakosodás koncepciójának bevezetésekor azt dinamikus, hosszú távú folyamatnak tekintették, amelyben előnyökkel járhat, hogy a kutatási és innovációs tevékenységek regionális szinten összpontosulnak. Ugyanakkor több olyan kockázatot azonosítottak, amelyek képesek befolyásolni a végrehajtást, például azt, hogy az pusztán formai követelménnyé válhat (**18.** bekezdés). Az intelligens szakosodás uniós szintű hatását azóta sem értékelték (**74.** bekezdés). Nincs egyértelmű következtetés – sem általánosságban, sem régiótípusonként – arról, hogy milyen értéket képvisel a folyamat, bár az ERFA és a kohéziós alapok folyamatban lévő vizsgálata (**77.** bekezdés) és utólagos értékelése (**79.** bekezdés) esetleg bizonyos mértékig foglalkozhat ezzel a kérdéssel. A felmérésünk válaszadói szerint megterhelő regionális szintű értékelések nem magának a koncepciónak a hatására összpontosítanak, hanem az érintett innovációs beruházásokra. Felmérésünk alapján azonban a válaszadó régiók többsége azt jelezte, hogy hasznosnak tartja az intelligens szakosodás koncepcióját (**68–75.** bekezdés).

2. jövőbeni kihívás

Értékelni kell az intelligens szakosodást mint folyamatot.

Ennek érdekében fontos, hogy a Bizottság értékelje az intelligens szakosodás megvalósítását az Unióban. Az értékelés térjen ki arra, hogy az intelligens szakosodás koncepciója egyformán jól működik-e az eltérő innovációs profilú és eltérő közigazgatási kapacitású régiókban, vagy hozzá kell-e igazítani azt a régiók sajátos szükségleteihez. Nem világos azonban, hogy a koncepció milyen mértékben értékelhető az ERFA innovációs kiadásaitól függetlenül, amelyeket meghatároz. A Bizottság megfelelő támogatást nyújthat a tagállamoknak azzal kapcsolatban, hogy miként lehet egyszerűsített módon biztosítani az eredményes nyomon követést és értékelést, aminek szükségességét felmérésünk eredményei is kiemelték.

86 A régiók közötti együttműködés alapvetően fontos annak feltárásához, hogy hol tudják az intelligens szakosodási területek kiegészíteni egymást, de megterhelőnek találják, különösen az adminisztratív kapacitásra nehezedő nyomás fényében. Az ilyen típusú együttműködés a 2021–2027-es programozási időszak stratégiáiban az egyik teljesítési kritérium lett (**59–62.** bekezdés). A régiók közötti kapcsolatok értékes eszközként szolgálnak az intelligens szakosodásra fordított kiadások eredményességének maximalizálásában, például amikor kiegészítő képességek más régiókban állnak rendelkezésre (**52–58.** bekezdés).

3. jövőbeni kihívás

Maximalizálni kell a régiók közötti együttműködés értékét. A kiaknázatlan regionális potenciál felszabadítását elősegítve a Bizottság folytathatja a régiók közötti együttműködés előmozdítását, többek között azáltal, hogy rámutat annak lehetséges területeire és megkönnyíti azt, támogatva a kevésbé innovatív régiókat közigazgatási kapacitásaik fejlesztésében, és biztosítva, hogy megfelelő ösztönzők álljanak rendelkezésre az együttműködéshez.

Az áttekintést 2025. július 16-i luxembourgi ülésén fogadta el az Annemie Turtelboom számvevőszéki tag elnökölte II. Kamara.

a Számvevőszék nevében

Tony Murphy
elnök

Mellékletek

I. melléklet. Intelligens szakosodási stratégiák: példák

Régió	Baden-Württemberg	Helsinki-Uusimaa	Stockholm
A stratégia címe és az illetékes hatóság	Innovációs stratégia – Baden-Württemberg: Baden-Württemberg Gazdasági, Munkaügyi és Idegenforgalmi Minisztériumának 2020. évi frissítése	Intelligens szakosodási stratégia a Helsinki-Uusimaa régió számára: Helsinki-Uusimaa régió közgyűlése: A Helsinki-Uusimaa régió okosan használja fel erőforrásait	Stockholm régió: Stockholm régió üzleti és növekedési stratégiája
Régió mérete	NUTS1	NUTS2	NUTS2/3
Felelős szerv	Ministerium für Wirtschaft, Arbeit und Wohnungsbau	Helsinki-Uusimaa régió közgyűlése	Stockholm régió
Prioritások száma	5	3	4
Prioritások	<p>Digitalizáció, mesterséges intelligencia és ipar 4.0</p> <p>Fenntartható mobilitás (alternatív hajtásláncok, új járműkonceptiók, hálózatba kapcsolt, digitalizált és autonóm járművek az összes közlekedési módra kiterjedően)</p> <p>Egészségtudomány</p> <p>Erőforrás-hatékonyság, energetikai átállás és fenntartható biogazdaság</p>	<p>Klímasemlegesség</p> <p>A polgárok városa</p> <p>Ipari modernizáció</p>	<p>Élettudományok, gondozás és egészségügy</p> <p>IKT, technológia és digitalizáció</p> <p>Ipari átalakulás a fenntartható termelés révén</p> <p>Éghajlat-politikai és környezetvédelmi beruházások a fenntartható városfejlesztés érdekében</p>

Régió	Baden-Württemberg	Helsinki-Uusimaa	Stockholm
Közzététel időpontja	2020. február	2020. május	2021. június
„Tiszta” S3 (kizárólag az intelligens szakosodásról szóló dokumentum)	Igen	Igen	Nem, átfogó regionális fejlesztési terv, az intelligens szakosodásról szóló szakasszal

Forrás: Európai Számvevőszék, regionális dokumentumok alapján.

II. melléklet. Az intelligens szakosodási koncepció kialakításának időrendje

Forrás: Európai Számvevőszék, a szakirodalom áttekintése alapján.

III. melléklet. Megvizsgált intelligens szakosodási stratégiai projektek

Régió /projektek	A projekt rövid leírása	Prioritási terület	Összköltség (ezer euró)	Uniós társfinanszírozás (% , ezer euró)	Megvalósítás kezdete és vége	Eredmények
Bajorország 1	A „hatékony gyártástechnológiai hálózat” (Efficient Production Technology Network, EffPro) projekt célja az egyetem és a kkv-k közötti technológiatranszfer megerősítése volt a gépipar és a feldolgozóipar területén. A hangsúly az energiamegtakarítás révén megvalósuló költségcsökkentésen volt.	Hatékony termelési technológiák	4 751	2 375 (50%)	2017. jún – 2021. dec.	24 tevékenység és kutatási projekt, témájuk pl. a 3D optikai mérés, az alkatrészek ipari jelölése (CastCode), a folyamatellenőrzés gépi tanulása (EMMAPro), 11 kiadvány.

Régió /projektek	A projekt rövid leírása	Prioritási terület	Összköltség (ezer euró)	Unió társfinanszírozás (% , ezer euró)	Megvalósítás kezdete és vége	Eredmények
Bajorország 2	A „Service Innovation for Trade – DIGIONAL” elnevezésű projekt támogatta a hagyományos kereskedelemben részt vevő kkv-kat abban, hogy szembe tudjanak nézni a városi agglomerációk, illetve a növekvő e-kereskedelem által támasztott fokozódó versenykihívásokkal.	Innovatív, technológiaalapú szolgáltatások	1 892	946 (50%)	2018. feb. – 2022. júl.	Megvalósult projekteredmények: pl. 1300 felmérést és 23 együttműködési projektet végeztek el és 60 digitalizációs útmutatót tettek közzé. A fenntarthatóságot nehéz mérni, de az együttműködő partnerek fenntartották vagy bővítették tevékenységeiket.
Bajorország 3	Akkumulátoros tárolási projekt, amelyben két egyetem egyesíti energiatárolási kompetenciáit.	N/A	6 429	5 465 (85%)	2015. okt. – 2019. márc.	Lásd: 6. háttérmagyarázat.

Régió /projektek	A projekt rövid leírása	Prioritási terület	Összköltség (ezer euró)	Uniós társfinanszírozás (% , ezer euró)	Megvalósítás kezdete és vége	Eredmények
Extremadura 1	Projekt a közeli infravörös spektroszkópia (NIR) technológia lehetséges használatára: a NIR értékeli az olívaolajok olyan minőségi paramétereit, mint az érettségi mutató, fizikai szempontok, integritás, egészségi állapot, egyediség és élelmiszerbiztonság.	Agrár-élelmiszeripar és digitális átalakulás	333	162 (50%)	2020. dec. – 2022. nov.	Teljes mértékben megvalósult és valószínűleg fenntartható marad. A projekt lehetővé tette, hogy a kedvezményezett olyan mértékben javítsa az előállított olívaolaj minőségét, hogy annak 90%-a jelenleg már extra szűz olívaolaj. A projekt azt is biztosítja, hogy a mezőgazdasági termelőknek átlátható módon fizessenek termékeikért.

Régió /projektek	A projekt rövid leírása	Prioritási terület	Összköltség (ezer euró)	Uniós társfinanszírozás (% , ezer euró)	Megvalósítás kezdete és vége	Eredmények
Extremadura 2	Projekt annak vizsgálatára, hogyan használható a hiperspektrális technológia a sertéshús minőségi paramétereinek értékelésére, baktériumok jelenlétének feltárása érdekében.	Agrár-élelmiszeripar és élelmiszer-biztonsági vonatkozású egészségügy	184	110 (60%)	2020. dec. – 2022. szept.	Megvalósult projekteredmények (pl. algoritmus) és szabadalom létrehozása. A fenntarthatóság bizonytalan, mivel a projekt nem érte el a kereskedelmi előnyök szintjét (a fő bevásárlói lánc még nem használja ezt az élelmiszer-biztonsági technológiát).

Régió /projektek	A projekt rövid leírása	Prioritási terület	Összköltség (ezer euró)	Unió társfinanszírozás (% , ezer euró)	Megvalósítás kezdete és vége	Eredmények
Interreg: Extremadura (Spanyolország), valamint az Alentejo és Centro régiók (Portugália)	Az INNOACE egy 16 szervezetet (négy egyetemet, hat tudományos parkot és hat technológiai központot) magában foglaló projekt, amelynek célja szinergiák létrehozása a vállalkozások és a K+I-központok között, transzferképességek végzése, valamint a termékek és szolgáltatások korai validálása nyílt innovációs folyamatok révén.	Agrár-élelmiszeripar és technológiai átalakulás		Finanszírozza az Interreg V-A Spanyolország-Portugália (POCTEP), 2014–2020. 4556 (70% Spanyolországból, 30% Portugáliából); 16 kedvezményezett között oszlik meg	2017. jan. – 2020. dec.	Innovációs klaszterek 14 területen: www.innoace.eu .

Forrás: Európai Számvevőszék, áttekintett projektdokumentumok alapján.

IV. melléklet. Az Európai Számvevőszék felmérési módszertana

Mire irányul

01 Felmérésünk célja az volt, hogy szélesebb körű és átfogóbb képet kapjunk az intelligens szakosodás Unión belüli kialakításáról és végrehajtásáról. A kérdőív hat részből állt: az intelligens szakosodási stratégiák háttere, kialakítása és végrehajtása, a tervezés és a végrehajtás támogatása, régióközi együttműködés, nyomon követés és értékelés, valamint záró észrevételek.

A felmérés végrehajtása

02 A felmérés módszertanának belső szakértője a felméréstervezet közzététele előtt független előzetes online tesztekét végzett arról a végső válaszadók egy kis csoportjával. Az előzetes tesztek visszajelzéseit az ellenőrzési csoport a DG REGIO észrevételeivel együtt szükség szerint beépítette.

03 Az online felmérést az intelligens szakosodás irányításáért felelős valamennyi illetékes regionális vagy nemzeti intézménynek vagy szervnek megküldték. A felmérés az EUSurvey online felmérési eszköz használatával készült.

Válaszadási arány

04 22 tagállam 104 hatóságától kaptunk érvényes választ, ami körülbelül 58%-os összesített válaszadási arányt jelent. Egyes címzettek esetleg szigorú tűzfal-beállításai miatt nem kapták meg a felmérésre meghívó e-mailt.

Rövidítések

CPR: közös rendelkezésekről szóló rendelet

DG RTD: Kutatási és Innovációs Főigazgatóság

DG REGIO: Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság

ERFA: Európai Regionális Fejlesztési Alap

JRC: Közös Kutatóközpont

K+I: Kutatás és innováció

S3: Intelligens szakosodási stratégia/stratégiák

S3 CoP: Intelligens szakosodási gyakorlatközösség

A számvevőszéki munkacsoport

Ezt az áttekintést a kohéziós, növekedési és társadalmi befogadási beruházások kiadási területeire szakosodott, Annemie Turtelboom számvevőszéki tag elnökölta II. Kamara fogadta el. A feladatot Annemie Turtelboom számvevőszéki tag irányította Eric Braucourt kabinetfőnök és Guido Fara kabinetattasé, Gediminas Mačys ügyvezető, Jussi Bright feladatfelelős, Jan Hendricks, René Reiterer és Juan Antonio Vázquez Rivera számvevők, Austin Maloney és Ines González Echanove számvevő-asszisztensek, valamint Jacob Haas és Gabriele Ramonaitė gyakornokok támogatásával. Nyelvi támogatás: Laura McMillan. A felméréshez nyújtott támogatás: Britta Middelberg. Grafikai támogatás: Dunja Weibel.

Balról jobbra: Britta Middelberg, Eric Braucourt, Jussi Bright, Austin Maloney, Annemie Turtelboom, Guido Fara, Gediminas Mačys, René Reiterer.

SZERZŐI JOGOK

© Európai Unió, 2025

Az Európai Számvevőszék dokumentumainak felhasználását a nyíltadat-politikáról és a dokumentumok további felhasználásáról szóló [6–2019. sz. számvevőszéki határozat](#) szabályozza.

Ellenkező rendelkezés (pl. egyedi szerzői jogi nyilatkozatokban foglaltak) hiányában az Európai Unió tulajdonában lévő számvevőszéki tartalmak a [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licenc](#) alá tartoznak. Ezért főszabály szerint a további felhasználás a forrás és a változtatások megfelelő feltüntetésével megengedett. A Számvevőszéktől származó tartalmak további felhasználásakor azok eredeti értelme és mondanivalója nem torzulhat. A Számvevőszék nem vonható felelősségre a továbbfelhasználás esetleges következményeiért.

Ha az adott tartalomban azonosítható magánszemélyek is érintettek (például ha egy kép a Számvevőszék munkatársait ábrázolja vagy harmadik fél is szerepel a források között), adott esetben további engedélyt is be kell szerezni.

Amennyiben ez megtörtént, akkor a vonatkozó engedély érvényteleníti a fenti általános érvényű engedélyt, és az abban foglalt, egyértelműen meghatározott felhasználási korlátozások érvényesek.

Az olyan tartalmak felhasználásához vagy reprodukálásához, amelyek nem az Európai Unió tulajdonát képezik, adott esetben közvetlenül a szerzői jog tulajdonosától kell engedélyt kérni.

4. ábra: © Innovationsland.Bayern – Bayerische Innovationsstrategie 2021–2027, Bajor Gazdasági, Regionális Fejlesztési és Energiaügyi Minisztérium.

5. ábra: © Prognos/CSIL (2021).

Az iparjogvédelem alatt álló szoftverek és dokumentumok – pl. szabadalmak, márkajelzések, bejegyzett formatervezési minták, logók és nevek – nem tartoznak a Számvevőszék továbbfelhasználási politikájának hatókörébe.

Az Európai Uniónak az europa.eu címtartomány alá tartozó intézményi honlapjai külső oldalakra mutató hivatkozásokat is tartalmaznak. Ezek nem tartoznak a Számvevőszék hatáskörébe, ezért ajánlott elolvasni az ott közzétett adatvédelmi és szerzői jogi rendelkezéseket.

Az Európai Számvevőszék logójának használata

Az Európai Számvevőszék logója kizárólag a Számvevőszék előzetes hozzájárulásával használható fel.

PDF	ISBN 978-92-849-5578-7	ISSN 2811-826X	doi:10.2865/5765118	QJ-01-25-045-HU-N
-----	------------------------	----------------	---------------------	-------------------

IDÉZÉS MÓDJA

Európai Számvevőszék, [05/2025. sz. áttekintés](#): „Intelligens szakosodási stratégiák az Európai Unióban”, Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2025.

Az intelligens szakosodás olyan uniós szakpolitikai megközelítés, amelyet a 2014–2020-as programozási időszaktól kezdve alkalmaznak teljes mértékben. E szakpolitika keretében a régiók meghatározzák beruházási prioritásokat, és ezekre összpontosítják uniós regionális innovációs kiadásaikat. A cél az, hogy a régiók maximalizálják versenyelőnyüket és hogy a legjobban ki tudják aknázni gazdasági erősségeiket. Áttekintésünkben arról tájékoztatunk, hogy mi is az intelligens szakosodás, és hogyan hajtják végre azt az Unióban. Megfigyelésünk szerint a legtöbb régió ugyan hasznosnak találja az intelligens szakosodást, de még távolról sem mondható el, hogy a prioritások mind maguk a régiók, mind az Unió tágabb stratégiai céljai szempontjából érdemiek volnának. A régiók több támogatást is fel tudnának használni, a nyomon követést és az értékelést még lehetne tökéletesíteni, és jobban ki lehetne aknázni a régióközi együttműködésben rejlő értékeket.

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK

12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Telefon: +352 4398-1

Megkeresés: eca.europa.eu/hu/contact

Weboldal: eca.europa.eu

Közösségi média: [@EUAuditors](https://twitter.com/EUAuditors)

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK